

naše vezi

SEPTEMBER 2026 INTERNA IZDAJA, št. 108

ZDCIV SLOVENIJE, Dunajska 129, 1000 Ljubljana

Poštnina plačana pri pošti 1102

ZVEZA DRUŠTEV
CIVILNIH
INVALIDOV VOJN
SLOVENIJE

*Oranžno sonce,
pečena buča diši.
Jesen je prišla.*

naše vezi

VSEBINA 108. ŠTEVILKE

aktualno

- 3 predavanja za civilne invalide vojn
- 4 spomin na prenos ranjencev
- 5 praznik priključitve prekmurja
- 6 praznik priključitve primorske
- 7 spomin na bazoviške junake
- 9 pohod za mir

gradili so naša društva

- 10 metka destovnik

naše zgodbe

- 10 anica babič
- 11 zgodbe civilnih invalidov vojn

iz naših društev

- 13 roland šušel – puba
- 14 poletje v dciv-og
- 15 izlet po dolenskem
- 17 opomin na dogodke v taborišču ljubelj
- 18 na izlet po koroškem

dediščina

- 19 srečko kosovel: ves svet je kakor ...k

poskrbimo zase

- 20 pripravimo zdravo ozimnico
- 21 pravilno sedenje za dobro počutje
- 22 zelišča za jesen in zimo

šport

- 24 športne igre civ
- 25 tekmovanje v streljanju
- 26 prvenstvo vi v petanki
- 26 prvenstvo vi v šahu
- 27 državno prvenstvo v ribolovu

Izdajanje glasila omogoča
Fundacija za financiranje
invalidskih in humanitarnih
organizacij Slovenije.

IZDAJATELJA: Zveza društev vojnih invalidov Slovenije in
Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije,
UREDNIŠTVO: Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije,
Dunajska 129, 1000 Ljubljana, tel.: 01 56 53 802
GLAVNA UREDNICA: Aleksandra Kerin-Kovač
ČLANI UREDNIŠKEGA ODBORA: Vladimir Pegan,
Bojan Černjak, Janez Štrbenc, Andreja Rožič, Petra Kapš
PRELOM: Lupa
TISK: ITAGRAF d.o.o.

Drage bralke in dragi bralci Naših vezi.

Poznate besedo uzanca? Kaj pa manga, shekati, prokrastinacija, skrahirati? Vse te besede sodijo v besedišče slovenskega jezika. Tako kot vsi narodi smo tudi Slovenci ponosni na svoj jezik, želimo si ga ohraniti in pogosto omenjamo njegove posebnosti, za katere ne želimo, da se izgubijo pod vplivi drugih jezikov. Zato vsakemu tujcu, s katerim se pogovarjamo o jeziku, ne pozabimo omeniti, da poznamo dvojino, ki se je v večini drugih jezikov že zdavnaj izgubila v smeri poenostavljanja z množino. Jezik je vedno nekaj živega, kar pomeni, da je dovzeten na vplive, ki prihajajo iz okolja in se kot tak tudi spreminja. V 35 letih, kar imamo samostojno državo, je slovenščina prevzela nekatere besede, za katere ni imela ustreznih sopomenk (japonska manga je že eden takih primerov), kar pa po besedah jezikoslovcev ni nič usodnega. Slovenski jezik je bil ves čas njegovega obstoja pod vplivom drugih jezikov, najprej nemščine, potem srbsčine in hrvaščine, zdaj pa večinoma angleščine. Jezikoslovci se ves čas trudijo najti slovenske oblike ali sopomenke za poimenovanje novih stvari, ki nepovratno postajajo del naših življenj. Spomnimo se primera zgoščenke (ki jo danes imamo v naboru slovenskega uradnega besedišča), ki pa nikoli ni čisto izpodrinila (vsaj v pogovornem jeziku ne) besede CD, CD-plošček ali celo cedejka. Primer zgoščenke se mi zdi posebej zanimiv tudi zato, ker kot uporabni predmet izginja iz naših življenj, saj se glasba pretaka neposredno na naše naprave preko aplikacij za glasbo, podatke pa hranimo v »oblakih« ali naokoli prenašamo na USB-jih (oziroma USB-ključkih). CD-jke/zgoščenke pa so nanizane na vrstico danes baje zelo uporabne za preganjanje ptičev na vrtovih, saj žvenketajo v vetru, ko pa jih ujame sončni žarek, bleščanje prežene morebitne škodljivce. Tako mi je vsaj povedal vrtnarski navdušenec, ki ga poznam.

Besede v jezikih torej tudi nastajajo in izginjajo. Vsak narod pa želi, da se njegov jezik ohrani. O slovenščini tako velikokrat slišimo, da ne smemo pozabiti, kako malo nas je v svetovnem merilu, ki jo govorimo kot materni jezik, in da se moramo truditi za njeno ohranjanje in pravilno rabo. Pravilna raba jezika je tudi eden od faktorjev/dejavnikov, ki so pomembni za njeno ohranjanje. V državi, kjer ima skoraj vsak kraj svoje narečje, je tudi to izziv. Zato je treba brati, poslušati, se izobraževati in ne nazadnje tudi govoriti in tako bogatiti svoje besedišče.

Zavedanje o majhni množici avtohtonih govorcev pa lahko vodi tudi do nestrpnosti do v Sloveniji živečih tujcev, ki jezika ne znajo. Na tem področju bi si želela več razumevanja in potrpljenja. Spomnimo se, da radi poudarjamo (ponosno), da je naš jezik zahteven za učenje. Tudi ne drži, da se (vsi) tujci ne želijo naučiti jezika. Ko sem se nedavno peljala s taksijem, me je vozil voznik iz neke tuje države, ki se je ves čas vožnje želel z mano pogovarjati, da bi vadil slovenščino in moram reči, da mu je šlo zelo dobro. Me je pa po drugi strani presenetilo, ko me je ponudnik hrane v enem od lokalov za naročilo ogovoril v angleščini. Moram reči, da me je to kar zmedlo, in sem za trenutek pozabila, da govorim tudi angleško (nekaj trenutkov nisem vedela, kako naj naročim rezance z zelenjavo v tujem jeziku). Vprašanje je torej tudi, ali imajo tujci torej dovolj možnosti, da se (na)učijo uradnega jezika v naši državi? In ali so dovolj motivirani za to? Če bodo brezplačni tečajji za tujce ukinjeni (po predlogu bi morali sami plačati 40 odstotkov tečajnine) bo ta motivacija verjetno še nižja. A ne gre le za tujce, ki so novi dom našli v Sloveniji. Včasih slišim mlade, ki se na avtobusu pogovarjajo kar v angleščini oziroma v slovenske stavke med pogovorom vrivajo ne le posamezne besede, ampak cele fraze v tujem jeziku, za katere zagotovo vem, da imajo ustrezne nadomestke v slovenščini. Zaradi tega se sicer ni treba zgražati, saj vsaka generacija mladih »izumi« svoje besedišče, ki jih loči od »starih« in to je del odrasčanja. Je pa res, da to opažanje kaže, kako se v svetu, ki je danes tako zelo povezan, besede pa tudi navade prelivajo, prepletajo in prenašajo. Je to torej narobe ali je le preprosto dejstvo, ki je del normalnega razvoja človeštva?

Morda pa se moramo avtohtoni govorniki vprašati, kako sami poznamo svoj jezik? Če se vam zdi to pomembno, vam predlagam, da se preizkusite v »Besedomatuk«, ki je raziskovalni projekt, ki ga izvajajo na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša, da bi preverili bogatost našega besedišča. Zasnovan je kot besedna igra, v kateri morate prepoznati prave in neprave slovenske besede. Jaz sem ga preizkusila. Ni mi šlo slabo. A še vedno ne vem, kaj je uzanca. Bom pogledala v slovar.

Lepo jesen vam želim.

Aleksandra K. Kovač
Urednica Naših vezi

JESENSKI CIKEL PREDAVANJ ZA CIVILNE INVALIDE VOJN: ZA VEČ ZNANJA, GIBANJA IN DOBREGA POČUTJA

Jesen smo pri Zvezi društev civilnih invalidov vojn Slovenije že začeli aktivno in predvsem z mislijo na zdravje, dobro počutje ter kakovostnejše življenje naših članov.

Tudi tokrat smo pripravili različne zanimive zdravstveno-izobraževalne vsebine, ki so namenjene temu, da dobimo uporabne informacije, se naučimo kaj novega in hkrati naredimo nekaj dobrega zase.

V septembru smo izvedli že dve predavanji.

Z gibanjem do vitalnosti – DCIV Celje

V DCIV Celje smo se srečali na predavanju oziroma delavnici »Z gibanjem do vitalnosti«, ki jo je vodila Katja Simić. Katja je med našimi člani že dobro poznana in tudi tokrat je s seboj prinesla svojo značilno energijo, sproščenost in dobro voljo. Kot je značilno za Katjin način dela, je bilo predavanje pravzaprav prijetna kombinacija koristnih informacij, gibanja in dobre volje. Čeprav je bilo treba tudi malo »potelovaditi«, udeleženci po koncu niso odhajali utrujeni, ampak polni energije in dobre volje.

Gibanje ima pri ohranjanju vitalnosti pomembno vlogo. Redna telesna dejavnost pomaga ohranяти telesno pripravljenost, moč, ravnotežje in gibljivost, pri starejših pa je posebej pomembna tudi pri zmanjševanju tveganja za padce. Katja je že pred leti na naših srečanjih dokazala, da je mogoče tudi vadbo predstaviti na prijeten in zabaven način. In prav to je tisto, kar želimo z našimi predavanji doseči: nekaj koristnega zase, vendar na prijeten in sproščen način.

Težave s sečili – DCIV Dolenjske, Bele krajine in Posavja

Člani DCIV Dolenjske, Bele krajine in Posavja pa so prisluhnili predavanju na temo »Težave s sečili«. Gre za tematiko, o kateri se morda ne pogovarjamo pogosto, čeprav lahko težave z uriniranjem, uhajanjem urina, pogostim nočnim uriniranjem in drugimi težavami pomembno vplivajo na vsakdanje življenje. Nacionalni inštitut za javno zdravje opozarja, da so težave z uriniranjem in urinska inkontinenca pri starejših pogoste, pri čemer staranja samega po sebi ne gre enačiti z inkontinenco. Prav zato so takšna predavanja pomembna: da o svojih težavah spregovorimo, jih bolje razumemo in pravočasno poiščemo ustrezno pomoč. Predavanje je bilo priložnost tudi

za vprašanja in pogovor o težavah, s katerimi se naši člani srečujejo v vsakdanjem življenju.

Jesenski program zdravstveno-izobraževalnih predavanj se s tem šele začel. V prihodnjih mesecih se bomo srečali še na naslednjih predavanjih in delavnicah:

DCIV Primorske – 7. oktober: *Težave s sečili*,

DCIV Osrednje Slovenije in Gorenjske – 13. oktober (Gorenjska): *Z gibanjem do vitalnosti*,

DCIV Dolenjske, Bele krajine in Posavja – 23. oktober: *Kako deluje moje telo*,

DCIV Primorske – 11. november: *Naravna podpora pri bolečinah*,

DCIV Osrednje Slovenije in Gorenjske – 12. november (območje osrednje Slovenije): *Vaje za preprečevanje padcev*.

Tudi s temi vsebinami vam želimo ponuditi znanje, ki ga lahko uporabite v vsakdanjem življenju, vas spodbuditi k skrbi za lastno zdravje ter predvsem k temu, da ostanete čim bolj aktivni in povezani. Naj bo torej tudi letošnja jesen priložnost za novo znanje, nekaj gibanja, prijetno druženje in dobro počutje. Veselimo se srečanj z vami!

Andreja Rožič

HUDO POLJE: SPOMIN NA PRENOS RANJENCEV

Društvo vojnih invalidov Severne Primorske je skupaj z Območnim združenjem za vrednote NOB Idrija - Cerkljo in Klubom prijateljev slovenskih vojaških partizanskih bolnišnic Pavla in Franja ter ob podpori Zveze društev vojnih invalidov Slovenije organiziralo že 43. spominsko slovesnost na Hudem polju.

Brez tesnega sodelovanja med organizatorji in sodelovanja donatorjev te prireditve ne bi mogli izvesti.

To so »naše vezi«, ki nas od časov protifašističnega in protinacističnega boja v letih od 1941 do 1945 povezujejo s sedanostjo. Še danes nas namreč povezujejo vrednote partizanskega zdravstva, med katerimi je tu ohranjanje človekovega dostojanstva.

Spominska slovesnost se je začela s prihodom praporščakov domoljubnih invalidskih in veteranskih organizacij pod vodstvom Alfreda Preglja.

Ob tej priložnosti je predsednik ZDVIS Janez Podržaj podelil častno priznanje Ingrid Kašca Bucik, predsednici Kluba slovenskih vojaških partizanskih bolnišnic Pavle in Franje. Kot novinarka Radia Koper, predsednica Območnega združenja NOB Nova Gorica, hkrati pa tudi članica Društva vojnih invalidov Severne Primorske je naš pomembni člen, naša vez med domoljubnimi invalidskimi in veteranskimi organizacijami.

Ima ogromne zasluge, da na spominski slovesnosti vsako leto ohranjamo spomin na te dogodke.

Tomaž Vencelj, župan Občine Idrija je v nagovoru navzočih poudaril vez med svojim očetom, ki je gradil barake bolnice Pavle in sabo, ki mu je zaupano poslanstvo prenašanja partizanskih vrednot iz preteklosti v sedanost in prihodnost.

Kot slavnostnega govornika smo na prireditev povabili prof. dr. Marka Laha, sina zdravnice Pavle. Kot sin legendarne zdravnice in raziskovalec že več let preučuje zgodovino bolnišnice Pavla. »Mama je bila mlada in fletna. Lahko bi ostala v mestu, ne bi ji bilo hudega. Ampak je pri 29. letih je prevzela vlogo nekakšnega zdravstvenega menedžerja pri partizanih v Trnovskem gozdu. V teh težkih časih je vodila partizansko bolnišnico, skrbela je za oskrbo, varnost, zdravstvo. Izvedla je vse neposredne priprave prenosa ranjencev do partizanskega letališča,« je med drugim povedal Lah.

V nadaljevanju se je Violino Pierino, predsednik območnega združenja vojnih invalidov Italije – Furlanije Julijske Krajine poklonil spominu na vse, ki so v težkih zgodovinskih časih izkusili trpljenje, žrtvovanje

in izgubo. Posebej je poudaril, da sta bili partizanski bolnišnici Pavla in Franja pomemben simbol solidarnosti, človečnosti in poguma, in se poklonil osebjem, ki je pomagalo ljudem, pogosto ob velikem osebнем tveganju. Poudaril je, da moramo njihovo dragoceno človeško zapuščino ohraniti in jo prenesti na prihodnje generacije.

Naša odgovornost

Navzoče je nagovoril tudi Valter Adamič, predsednik Društva vojnih invalidov Severne Primorske. »Slovenija je članica EU-ja in je s tem sprejela tudi njene temeljne vrednote svobode, demokracije, enakosti, pravne države, človekovih pravic in dostojanstva, da vsak dan varujemo in uveljavljamo vrednote, zapisane v naši ustavi. Ne podpiramo vojne na vzhodu. Ne sprejemamo zločinov v Gazi. Ne podpiramo grozot rušenja in pobijanja na bližnjem vzhodu. Ne podpiramo nobene vojne. Ne podpiramo nobene politične ideologije, ki v imenu političnih prepričanj pobija ljudi in cele družine. Če molčimo, smo posredno soudeleženi v teh zločinih. S temi vojnimi zločini v mednarodnem prostoru ustvarjamo nove vojne invalide, nove bolečine, novo trpljenje. Tega nečemo! Smo majhen narod po številu državljanov. Smo velik narod po ohranjanju človeških vrednot. Biti človek, ki se je v vsakem trenutku boril za ohranjanje življenja človeka v težkih vojnih časih. To so vrednote slovenskega partizanskega zdravstva. To so vrednote, ki jih moramo ohraniti v sedanosti in prihodnosti. Pomagajmo velikim državam, da skupaj razvijamo sodelovanje, da imajo naša skupna prizadevanja človeški

obraz ne glede na narodnost, versko prepričanje in politično ideologijo. Za človeka vredno življenje smo se borili v drugi svetovni vojni, nova preizkušnja pa nas je čakala v osamosvojitveni vojni. V teh težkih trenutkih osamosvojitvene vojne smo imeli oporo in podporo velikih, da nam je ob gospodarski podpori uspelo ohraniti človeka vredno življenje,« je med drugim povedal Adamič.

Spominske slovesnosti so se udeležili tudi predstavniki ruske federacije, ki jih je zastopalo rusko veleposlaništvo v Ljubljani. Bili so med nami, da skupaj počastimo padle borce nekdanje Sovjetske zveze, saj smo se borili skupaj zoper ideologijo fašizma in nacizma.

V počastitev žrtev vojne so delegacije Območnega združenja ZB Idrija-Cerkno, delegacija Ruske federacije in predstavniki pohodnikov ob častni straži Slovenske vojske položili vence ob spomeniku partizanski bolnišnici Pavla. Slovesnost je s partizanskimi pesmimi dopolnjeval pevski zbor Zimzelen. Prvi del spominske slovesnosti smo začeli s slovensko himno, končali pa smo jo s primorsko himno Vstala Primorska.

V Mrzli Rupi, kraju, kjer je bolnišnično osebje prevzemalo ranjence, smo se zbrali na družabnem delu srečanja. Navzočih nas je bilo več kot dvesto. Ob treh popoldne smo v sklopu prireditve 43. pohod po poteh prenosa ranjencev slovenske vojaške partizanske bolnišnice Pavla in Franja srečanje nadaljevali v Vojsčici pri Vojskem s polaganjem vencev, nato pa na končali na zaključni slovesnosti na Vojskem.

Valter Adamič

Fotografije: Arhiv DVISP

DAN PRIKLJUČITVE PREKMURJA IN ZDRUŽITVE PREKMURSKIH SLOVENCEV Z MATIČNIM NARODOM

V Veliki Polani je bila 16. avgusta proslava, na kateri smo zaznamovali dan priključitve Prekmurja in združitve prekmurskih Slovencev z matičnim narodom, praznik, ki ga sicer praznujemo 17. avgusta.

Slavnosti govornik na slovesnosti je bil podpredsednik slovenske vlade in minister Jernej Vrtovec. V govoru je poudaril, da mora imeti vsak del Slovenije možnost za življenje in razvoj, saj, kot je dejal: »Prihodnost mora biti povsod.« Dotaknil se je možnosti razvoja Prekmurja na področju kmetijstva, podjetništva, turizma. Omenil je reko Muro, Goričko, Lendavske Gorice ter geotermalno energijo in termalno bogastvo. Naloga nas je, da se ta potencial razvija, je poudaril. V govoru je spomnil tudi na mlade, ki odhajajo iz Prekmurja in dejal, da je treba narediti prostor, kamor se bodo mladi vračali. Zaključil je z mislijo na leto 1919, ko se je Prekmurje priključilo matični domovini in poudaril, kako pomembno je bilo, da so Prekmurci takrat imeli vero, cilj in upanje.

Praznik je v poslanici počastila tudi predsednica države Nataša Pirc Musar. »Državni praznik priključitve Prekmurja in združitve prekmurskih Slovencev

z matičnim narodom je praznik zgodovinskega spomina, a predvsem praznik pripadnosti. Spominja nas na 17. avgust 1919, ko so na množičnem zborovanju v Beltincih zavedni Prekmurke in Prekmurci izrazili voljo, da želijo svojo prihodnost graditi skupaj z rojaki na drugi strani Mure. Danes, več kot stoletje pozneje, je Prekmurje neločljivi in dragoceni del Slovenije. Ne le na zemljevidu, temveč je to zlasti z jezikom, kulturo, književnostjo, glasbo, kulinariko in skupnim zgodovinskim spominom. Slovenija brez Prekmurja preprosto ne bi bila Slovenija, kakršno poznamo in imamo radi,« je med drugim zapisala.

Zapisala je še, da je Prekmurje v stoletjih ohranilo svojo prepoznavnost prav zato, ker je znalo varovati svoje korenine. Prekmurski jezik, pesem in pisana beseda so preživeli tudi obdobja, ko je bila narodna pripadnost pred težkimi preizkušnjami. Ta vztrajnost nas uči, da povezanost ne pomeni enakosti in da

skupnost ni močna takrat, ko izbriše razlike, temveč je močna, ko jih zna sprejeti kot svoje bogastvo.

»Zgodovina nas uči, da nobena pridobljena pravica, nobena skupnost in nobena povezanost niso samoumevne. Zanje si je treba nenehno prizadevati. Tudi danes. S spoštovanjem drug drugega, ohranjanjem jezika in kulturne dediščine, solidarnostjo med regijami ter predvsem z zavedanjem, da je Slovenija močna toliko, kolikor se lahko vsak njen del razvija in ima v njej svojo prihodnost,« je še zapisala predsednica države in Prekmurkam, Prekmurcem, Slovenkam in Slovencem čestitala ob prazniku.

Priključitev Prekmurja in združitve Prekmurcev z matičnim narodom praznujemo v spomin na dogodka po prvi svetovni vojni, ko je Prekmurje po odločitvah pariške mirovne konference pripadlo Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev. Jugoslovanska vojska je območje zasedla 12. avgusta 1919, pet dni pozneje, 17. avgusta pa je bila na množičnem zborovanju v Beltincih oblast predana civilnemu upravitelju. Tako so bili prekmurški Slovenci po stoletjih madžarske oblasti znova združeni z matičnim narodom.

Vladimir Pegan

PRAZNIK PRIKLJUČITVE PRIMORSKE K MATIČNI DOMOVINI

Več kot deset tisoč obiskovalcev in tisoč nastopajočih je 12. septembra v Lipici počastilo državni praznik priključitve Primorske k matični domovini.

Režiserka Katja Pegan je na več kot uro trajajoči proslavi na lipiškem hipodromu združila različne generacije nastopajočih. Od partizanskega pevskega zbora Pinko Tomažič, združenih primorskih pevskih zborov, pevskih zborov osnovnih šol do pihalnega orkestra Krasa in Brkinov, izvajalcev Iztoka Mlakarja, Draga Misleja – Mefa, Tinkare Kovač in skupine Špatula. Nastopili so še mažoretke, taborniki, skavti in padalci in člani Lipiške šole jahanja.

Praznik zaznamujemo v spomin na 15. september 1947, ko je bila uveljavljena pariška mirovna pogodba med Jugoslavijo in Italijo in je bil Sloveniji vrnjen velik del Primorske, Hrvaški pa del hrvaške Istre. Gre za ozemlje, ki je bilo z Rapalsko pogodbo leta 1920 in ob razpadu Avstro – Ogrske dodeljeno Italiji.

Andrej Sila, župan občine Sežana je opomnil, da oblastniki želijo spremeniti ime praznika, in dejal: *»Tu smo se zbrali, da praznujemo vse tisto, česar nam nobena beseda ne more vzeti. Zato se danes posebej spominjamo ljudi, ki so v težkih časih ohranili slovenski jezik, kulturo in zavest o tem, kdo smo. Ljudi, ki so vztrajali, ko je bilo vztrajati težko, prepovedano ali celo nevarno. Ljudi, ki so zato plačali visoko ceno, premnogi tudi najvišjo, s svojim življenjem. Njim pripada ta dan, naše spoštovanje in naša hvaležnost. Vendar pa danes ne slavimo le preteklosti, ozirno se okoli sebe. Tukaj smo vse generacije, otroci in mladi, tudi starši, none in nonoti. Ljudje različnih pogledov in prepričanj. Danes smo preprosto skupaj. Kajti Primorska presega delitve.«*

Navzoče je nagovorila tudi predsednica Republike Slovenije Nataša Pirc Musar. Med drugim je dejala: *»Veseli me, da lahko skupaj praznujemo državni praznik priključitve Primorske k matični domovini ter se s spoštovanjem in ponosom poklonimo pogumu in neomajnosti Primork in Primorcev, ki so se odločno in uspešno uprli proti fašizmu in nacizmu.«*

»Primorke in Primorci ste v obdobju med obema vojnama več kot dvajset let trpeli zaradi fašističnega nasilja. Več kot 300.000 Slovenkam in Slovencem so bile s sistematičnim raznarodovanjem in zatiranjem grobo kratenje človekove pravice. Obseg in brutalnost fašističnega nasilja ter načrtne poskuse izbrisa narodne prisotnosti zgovorno dokazujejo dejstva. Fašistične oblasti so poitalijancile slovenske šole, zaprle stotine kulturnih, športnih, mladinskih, socialnih in kulturnih društev, gospodarskih zadrug, denarnih zavodov, narodnih domov in knjižnic. Njihov namen ni bil le uničenje slovenskih ustanov. Z vso silovitostjo so želeli zatreti jedro skupnosti ter jezik, družine, šole, kulturo, spomin, zavest in občutek pripadnosti, torej vse, s čimer so ljudje uresničevali in živeli svojo narodnost,« je nadaljevala predsednica in se v nadaljevanju dotaknila tudi aktualnih svetovnih dogodkov.

»Zaskrbljena sem, ko gledam svet okrog nas: porušena mesta, razseljene družine, otroke brez otroštva in ljudi, ujete v vojne. Dogajanje v Gazi, Ukrajini, Sudanu, Sahelu, Hormuški ožini in drugje nas opominja, kako krhka je meja med mirom in nasiljem. Ne

smemo dopustiti, da bi podobe uničenja, trpljenja in obupa postale nekaj običajnega. Prav nasprotno – ko je človečnost na preizkušnji, potrebujemo pogum, da ostanemo ljudje,« je dejala predsednica.

»Svet prihodnosti, ki ga bomo zapustili mladim, bo takšen, kot ga ustvarjamo danes s svojimi odločitvami in dejanji. Prihodnost ni nekaj, kar nas čaka. Gradimo jo skupaj,

vsak dan, z vsako odločitvijo in besedo ter vsakim dejanjem. Vsak od nas jo gradi. Brez srčnosti in človečnosti pa ne bomo uspeli. Ponosno in doživeto, v skupnem utripu in skupnem dihu praznujmo državni praznik priključitve Primorske k matični domovini. Živela Primorska. Živela Slovenija,« je svoj nagovor končala Pirc Musar.

Vladimir Pegan

SLOVESNOST V SPOMIN NA ŠTIRI BAZOVIŠKE JUNAKE

Ob spomeniku pri Bazovici blizu Trsta je bila 6. septembra tradicionalna osrednja slovesnost v spomin na bazoviške junake Ferda Bidovca, Zvonimirja Miloša, Franja Marušiča in Alojza Valenčiča, ki so jih tam ustrelili leta 1930.

Organizatorji slovesnosti so se odločili, da bo vsako posamično leto, do leta 2030, ko bo stota obletnica, slovesnost posvečena enemu izmed štirih junakov. Letos je bila slovesnost posvečena Alojzu Valenčiču. Kdo je bil Alojz Valenčič? Njegovo življenje je na slovesnosti predstavil Francesco Borchì, ki je povezoval proslavo. *»Kdo je prokurist? To je zakoniti pooblaščenec podjetja, ki ima posebno visoko pooblastilo, da zastopa podjetje in v njegovem imenu sklepa pravne posle. To zahtevno službo je za lesno podjetje Urbančič z Bača, naselja v občini Ilirska Bistrica, deset let uspešno opravljal Vekoslav oz. Alojz, po domače Lojze Valenčič, ki mu na tem spominskem srečanju posvečamo posebno pozornost,«* je predstavitev začel Borchì.

Valenčič je bil najstarejši med obsojenci na smrt na prvem tržaškem procesu, saj bi 9. septembra 1930 dopolnil 34 let. Bil je Tržačan, rojen na ulici Coroneo v Trstu. Kruta usoda ga je spet povezala s to ulico. Krščen je bil pri svetem novem Antonu, obiskoval je nemško realko in višjo komercialno šolo. Poleg materinščine je odlično obvladal italijanščino in nemščino. Leta 1914 je bil poklican na rusko fronto, kjer je bil ranjen. Po vojni je, verjetno po krajšem postanku v Milanu, kjer je bil zaposlen v lesnem podjetju, leta 1919 šel na Bač, od koder je prihajala njegova mati Ivana in se zaposlil pri stricu. Stanovanje v Trstu je prodal mesarju Andreju Obersnelu iz Lokve, saj sta mu medtem starša umrla. *»In zdaj si predstavljate tega mladega uglajenega meščana z izrazitim zanimanjem za tehniko, znanost, ki pride v malce zaspano podeželsko okolje. Takoj se je lotil dela in razmere v podjetju so se kaj kmalu spremenile. Najprej*

je obrat moderniziral z novimi stroji. Stkal je trgovsko mrežo od Trsta do Neaplja in še dlje. In nato nabavljal tovornjake za prevoz lesa iz gozdov do žage in do klientov. Posel je odlično uspeval,« je povedal Borchì.

Valenčičeva trgovska spretnost in tržaški šarm pa sta tudi pri tedanjih fašističnih oblastnikih imela določen uspeh. Užival je njihovo zaupanje in zaradi njegovega osebnega obnašanja in razumevanja so ga fašisti dajali za zgled drugim *»trmastim drugorodcem«*. To dejstvo je spretno uporabljal pri svojem domoljubnem ilegalnem delu, v katero se je vključil tudi preko prijateljavanja z domačinom Jožetom Vadnjalom. Bolelo pa ga je, da se je med domačini govorilo, da je fašist in se je večkrat na tajnih sejah glede tega tudi pritoževal. *»Težko mi je voditi takšen način borbe, ko pa kaj, ko sami tako hočejo. Saj to je še edina pot, ki nam preostaja. Naš cilj pa je tako velik in tako pravičen, da moram priti do njega po vsaki možni poti,«* je takrat dejal Valenčič.

V narodno obrambni organizaciji je bil zelo dejaven in koristen, saj je na takšen ali drugačen način sodeloval pri zahtevnih akcijah. Njegov dom je v večernih

urah večkrat gostil skrivne sestanke, na katerih so se dogovarjali o naslednjih akcijah, ali obravnavali navodila, ki so prihajala od tistih, ki so se zatekli v Jugoslavijo. Nekoč je Lojze med pogovorom z Vadnjalom izbruhnil: *»Sovražim fašizem, iz dna duše sovražim to pošast. To zločinsko drhal, ki preti, da zasušnji Italijo in morda ves svet, da napravi iz živih bitij robote, ali slepo orodje. Naša dolžnost je, da uporabimo vsa sredstva za borbo proti temu zlu in ne nazadnje, da pojasnimo ljudstvu in da ga pripravimo na borbo.«*

17. oktobra 1929 je pod streli fašističnega voda padel Vladimir Gortan, ki ga je na smrt obsodilo posebno fašistično sodišče, in to je globoko vplivalo na vse, ki so se zoperstavljali raznarodovalni politiki črne oblasti. V Trstu so z namenom, da se organizira aktiven odpor proti fašističnemu režimu in njegovi nasilni politiki, ustanovili tajno organizacijo Borba, ki se ji je pridružila Pivška skupina. In tako je prišlo do odločitve o demonstrativnih bombnih atentatih v Trstu. Valenčič je prevzel nalogo, da uskladi pripravo bomb. Dinamit je prišel iz Kobarida, uporabili so še kose starih granat in pripravili zažigalno vrstico. Vse skupaj so sestavili v stari mehanični delavnici na Baču. Tudi za dostavo v Trst je poskrbel Valenčič, saj je izkoristil dejstvo, da je zaradi svoje službe veliko potoval z avtomobilom. Včasih in tako se je zgodilo tudi tokrat, v spremstvu kakega maršala ali brigadirja, *»za večjo varnost«*, je dejal. 6. januarja 1930 je prva bomba lažje poškodovala svetilnik zmage. Dober mesec kasneje 10. februarja pa so izvršili atentat na uredništvo fašističnega časopisa Popolo di Trieste, ki je v svojih člankih bruhal strup in netil sovraštvo do vseh, ki se niso prepoznavali v italijanskem narodu. Žal se je kljub pozni uri v prostorih časopisa zadrževal urednik Gvido Neri, ki je zaradi hudih poškodb kasneje umrl. Nadaljevanje zgodbe je znano. Aretacije, zaslišanja, mučenje, rimski zapor Regina Coeli. In nato petdnevni proces v Trstu pred posebnim sodiščem za varstvo države za 18 obtožencev. Sledila je obsodba na smrt štirih mladih, ki so jo na bazoviški gmajni s strelom v hrbet izvedli že naslednje jutro.

»Kako so vse to prenesli? Kako so ti mladi, ki so ljubili življenje, se veselili v družbi s prijatelji, načrtovali svojo bodočnost, doživljali vse to? Odgovora nimamo, saj poznamo le drobce njihovih življenj in njihovih osebnosti. Bolj malo vemo o njihovih sanjah in željah, o

strahu in pogumu, s katerim so šli skozi tiste krute čase. Prepričani pa smo o njihovi neomajni zvestobi svojemu narodu,« je v predstavitvi Valenčičevega življenja še dejal Borch.

Pred nedavnim so v zapuščini Engelberta Besednjaka v pokrajinskem arhivu v Novi Gorici našli pismo Alojza Valenčiča, ki je bilo verjetno naslovljeno na Janeza Kalana župnika v Knežaku, člana vodstva zbora svečenikov svetega Pavla.

Slovesnosti so se udeležili Helena Jaklitsch, državna sekretarka na Ministrstvu za Slovence v zamejstvu in po svetu, tržaški župan Roberto Dipiazza in drugi župani ali predstavniki občin s Tržaškega in z Goriškega, tržaški škof Enrico Trevisi, generalni konzul Republike Slovenije v Trstu Tomaž Kunstelj, senatorka v Italijanskem parlamentu Tatjana Rojc, predsednica Slovenske kulturno-gospodarske zveze Nives Cossutta in predsednik Sveta slovenskih organizacij Walter Bandelj. Navzoča sta bila tudi predsednik Odbora za proslavo bazoviških junakov Štefan Čok in nekdanji predsednik odbora za proslavo Milan Pahor.

Naj živita mir in prijateljstvo.

Še nekaj pojasnil:

TIGR je kratica za Trst, Istra, Gorica in Reka. TIGR je bil organizacija slovenskih in hrvaških domoljubov, ki so se upirali skrajnemu fašističnemu nasilju. Deloval je od leta 1927 do začetka druge svetovne vojne.

Borba je bila organizacija slovenskih domoljubov v boju proti fašistom med leti 1927 in 1930.

Jože Vadnjal (1898 Zagorje pri Pivki – 1985, Opatija) je bil član organizacije TIGR in partizan. Tesno je sodeloval z bazoviškimi junaki. Leta 1930 je ob množičnih aretacijah prebegnil v Jugoslavijo.

Vladimir Gortan (1904 Beran pri Pazinu – 1929 Pulj) je bil član organizacije TIGR. Fašistično sodišče ga je obsodilo na smrt. Ustrelili so ga 17. oktobra 1929 pri Pulju.

Z Rapalsko pogodbo, podpisano 12. novembra 1920 v Rapallu v Liguriji med Kraljevino Srbov, Hrvatov in Slovencev ter Kraljevino Italijo je po razpadu Avstro Ogrske del slovenskega (Primorska) in hrvaškega (Istra, Dalmacija) etičnega ozemlja pripadel Italiji. Ker so fašistične oblasti v Italiji prepovedale slovenski in hrvaški jezik, so se proti takšni fašistični politiki uprli Slovenci in Hrvati ter ustanovili organizacij TIGR in Borba.

POHOD ZA MIR

Ob mednarodnem dnevu miru, 21. septembru je v Ljubljani potekal pohod za mir, skupna aktivnost petih veteranskih organizacij: Zveze združenj borcev za vrednote NOB Slovenije, Zveze društev vojnih invalidov Slovenije, Zveze veteranov vojne za Slovenijo, Zveze policijskih veteranskih društev Sever ter Zveze društev in klubov MORiS.

Pohod za mir je del skupne aktivnosti članic Svetovne federacije veteranov in se ob mednarodnem dnevu miru odvija po enotnem scenariju v številnih prestolnicah sveta.

V spremstvu Orkestra slovenske policije in konjenikov Postaje konjeniške policije Ljubljana so pohodniki prehodili simbolno pot od Moderne galerije do Mestnega trga, kjer je bila slovesnost.

Udeležence pohoda je pozdravil podžupan Mestne občine Ljubljana Dejan Crnek, ki je poudaril, da je Ljubljana kot mesto heroj pravo mesto za sporočilo miru, ki ga danes pošiljamo svetu. Ljubljana ima slogan »Živimo skupaj in spoštujemo različnosti«, za katerega si želi, da bi ga prevzela tudi druga mesta. Prepričan je, da bi takšno sporočilo lahko prispevalo k miru in medsebojnemu spoštovanju. Ob tem je spomnil tudi na Pot spominov in tovarštva, 34 kilometrov dolgo pot, ki poteka po trasi nekdanje bodeče žice, s katero je bila med drugo svetovno vojno obdana Ljubljana. Danes je ta pot simbol miru, spomina in povezanosti.

Osrednji govornik slovesnosti Ladislav Lipič, predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo in predsedujoči Koordinaciji domoljubnih in veteranskih organizacij Slovenije v letu 2026, je poudaril letošnje sporočilo mednarodnega dneva miru »Vlagajmo v mir« in opozoril, da mir ni samoumeven, temveč ga je treba vsak dan aktivno graditi in varovati. Po njegovih besedah se vojna ne začne na bojišču, ampak veliko prej, z besedami, sovraštvom in razčlovečenjem drugega. Zato se prizadevanje za mir začne pri spoštovanju, dialogu in sposobnosti, da tudi človeka z drugačnim mnenjem še vedno vidimo kot človeka. Lipič je ob tem poudaril tudi slovensko izkušnjo osamosvajanja ter odgovornost odločevalcev, da pri svojih odločitvah ne pozabijo na izkušnje lastnega naroda in na pomen mirnega reševanja sporov. Opozoril je tudi na vse večjo razdeljenost družbe, kjer lahko politične in druge razlike hitro prerastejo v sovraštvo, pri čemer družbeno omrežja pogosto še dodatno širijo jezo in žaljenje. Kot skupne vrednote, ki bi morale povezovati ljudi ne

glede na politična prepričanja, je navedel človekovo dostojanstvo, svobodo, demokracijo, vladavino prava, solidarnost in mir. Ob vojnah v Ukrajini, na Bližnjem vzhodu in drugod je pozval, naj se ljudje ne navadijo na trpljenje, smrt in podobe uničenja, saj s tem izgubljajo tudi del svoje človečnosti. Hkrati je poudaril, da mir ne pomeni pozabljanja krivic, molka pred nasiljem ali odpovedi pravici do obrambe. Pohod je zato označil kot skupno zavezo miru, ki se začne med ljudmi, z medsebojnim spoštovanjem, poslušanjem in izbiro dialoga namesto sovraštva. Svoje sporočilo je sklenil z mislijo, da je mir skupna odgovornost vseh ter da se mora pot za mir nadaljevati tudi po koncu današnjega pohoda. Slovesnost je sklenil glasbeni program Orkestra slovenske policije.

Mir danes ni samoumeven

Letošnji pohod za mir je potekal v času številnih vojn in oboroženih spopadov, katerih posledice so trpljenje, uničenje in dolgotrajne rane. Mir je ena največjih, vendar tudi najbolj krhkih vrednot človeštva, kar še posebej razumejo veterani in drugi, ki so doživeli posledice vojn. Spomin na preteklost nas zavezuje, da si prizadevamo preprečiti ponavljanje grozot. Mir pomeni varnost, dostojanstvo, spoštovanje človekovih pravic in reševanje sporov z dialogom. Zato moramo zavračati sovražni govor, nestrpnost in razčlovečenje, saj se nasilje pogosto začne z besedami. Pohod je zato več kot spominska slovesnost. Je izraz spoštovanja do žrtev vojn in zaveza k ohranjanju miru. Mir ni šibkost in ni samoumeven, temveč skupna odgovornost vseh.

Andreja Markovič

METKA DESTOVNIK

Z žalostjo smo prejeli vest, da nas je zapustila dolgoletna članica, sodelavka in prijateljica Metka Destovnik.

Z njenim odhodom je Društvo civilnih invalidov vojn Gorenjske izgubilo članico, ki je pomemben del svojega življenja namenila društvu in skrbi za blaginjo civilnih invalidov vojn.

Metka je bila z društvom povezana vse od njene ustanovitve leta 1971. V letih svojega delovanja je s svojo odgovornostjo, izkušnjami in predanostjo pomembno sooblikovala njegovo delo in razvoj. Društvo je vodila kot predsednica med letoma 1984 in 1992, v tem obdobju pa je bila tudi članica Upravnega odbora Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije. Dolga leta je bila predsednica socialno-zdravstvene komisije zveze, kjer je s svojim znanjem, razumevanjem in občutkom za ljudi pomagala reševati številna vprašanja in stiske članov.

Njeno življenjsko pot je že v zgodnjem otroštvu zaznamovala vojna. Kot devetletno dekletce je bila leta 1942 hudo ranjena, posledice tega tragičnega obdobja pa so jo spremljale vse življenje. Kljub težkim preizkušnjam je ohranila voljo do življenja ter z vztrajnostjo, pogumom in odločnostjo premagovala življenjske ovire. Srečo in oporo je našla predvsem v družini, ob svojem možu Mirku in svojih najbližjih.

Med člani bo ostala zapisana kot prijazna, srčna in vedra oseba, ki je znala s svojo prisotnostjo polepsati

marsikatero srečanje. Njena topla beseda, prepoznaven raskav glas in vesela narava so ustvarjali posebno vzdušje, njena pripravljenost pomagati pa je bila izraz njene iskrene skrbi za druge. Prav zaradi svoje človeške topline je bila med člani deležna velikega spoštovanja in naklonjenosti.

V dolgih letih je s svojim delom in odnosom do ljudi pomembno soustvarjala zgodbo Društva civilnih invalidov vojn Gorenjske. Njena prizadevnost, življenjska moč in človeška dobrota so pustile

sled, ki bo ostala tudi po njenem odhodu.

Ob njeni smrti se ji s hvaležnostjo in globokim spoštovanjem poklanjamo za vsa leta, ki jih je namenila društvu, njegovim članom in skupnosti civilnih invalidov vojn.

Metko bomo ohranili v lepem in trajnem spominu ter s hvaležnostjo nosili spomin na njeno življenjsko pot in vse, kar je s svojim delom in dobroto prispevala naši skupnosti.

Za mnoge ni bila le dolgoletna sodelavka in funkcionarka društva, temveč tudi prijateljica in človek, na katerega smo se lahko zanesli.

Vida Doles in Andreja Rožič

v imenu društva in

Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije

naše vezi naše zgodbe

KJE SO NAŠI ČLANI, KAKO PREŽIVLJAJO JESEN ŽIVLJENJA?

Včasih se zgodi, da kar naenkrat pogrešimo določenega človeka. Kot da ga ni več na spregled. Prav to se je zgodilo z Anico Babič, aktivno članico Območnega društva vojnih invalidov Grosuplje.

Najmanj četrto stoletje sta skupaj z Nado Medved prav tako aktivno članico vsak ponedeljek dežurali na sedežu društva na Grosupljem. Prejšnjo jesen se nekega ponedeljkevega jutra ni več oglasila na telefon. Kasneje smo od sosedov izvedeli, da je Anica v bolnišnici. Doma je padla in se poškodovala. Ne vemo, kako bi se končalo brez pomoči sosedov, ki je moral dobesedno vdreti v hišo, da ji je nudil pomoč

in poklical reševalce, da so jo odpeljali v bolnišnico. Po smrti moža Marjana pred 10. leti je namreč sama živela v hiši.

Po mesecih zdravljenja je sledil odpust iz bolnišnice, pri tem pa se je pojavilo vprašanje, kam zdaj, da bo imela ustrezno oskrbo. Je namreč gibalno ovirana, odvisna od invalidskega vozička. Vrnitev domov v lastno hišo ni bila mogoča, zato je Anica s pomo-

čjo socialne službe dobila mesto z ustrežno oskrbo v Domu starostnikov SeneCura v Pivki. To je lep nov dom, vendar Anica ni bila najbolj zadovoljna, ker je imela domotožje po domačem Grosuplju. Želela si je premestitev v dom starejših Grosuplje, kamor je že pred nesrečo vložila prošnjo za sprejem. Spomladi se ji je ta želja izpolnila. Dobila je prostor v grosupeljskem domu.

Anica namreč prihaja iz vasi Cesta v dobrepoljski dolini, kjer je preživela otroštvo. Zaposlena je bila v Trgovskem podjetju Tabor, kjer je opravljala razna finančna dela in tam ostala do upokojitve.

V društvu je bila več kot 25 let kot prostovoljka zadolžena za izvajanje posebnih socialnih programov in vsega, kar je v zvezi s financami, saj je bil to njen poklic. Sodelovala je pri vseh aktivnostih društva, udeleževala se je skupščin in posvetov na ravni zveze. Za svoje dolgoletno, nesebično in požrtvovalno

delo je prejela več zahval in priznanj. S prostovoljko Nado Medved, tajnico društva, sva jo v začetku septembra obiskala v DSO Grosuplje. Nisva bila napovedana, najin obisk je bil zanjo presenečenje. Kaj je novega v društvu, se je glasilo prvo vprašanje, kar je dokaz o njeni navezanosti in čutu odgovornosti do društva. Ponosno nama je razkazala svojo enoposteljno sobo, lepo opremljeno in urejeno.

V prijetnem pogovoru o vseh dejavnostih, ki se jih udeležuje v domu, je čas hitro mineval. V imenu društva vojn invalidov sva ji z Nado zaželela mnogo trdnega zdravja in dobrega počutja, ona pa nama je še naročila, koga vse naj pozdraviva in ni pozabila dodati, da se kmalu spet vidimo.

S prijetno toplino v srcu sva se poslovila od nje, bogatejša za še eno doživetje srečanja s človekom, ki svoje težave premaguje z optimizmom.

Janez Podržaj

ŽIVLJENJSKE ZGODBE CIVILNIH INVALIDOV VOJN MDCIV CELJE

Okrogla miza »Življenjske zgodbe civilnih invalidov vojn« je navzoče združila z namenom, da bi prisluhnili zgodbam ljudi, katerih življenja so bila zaradi vojn trajno zaznamovana.

»Srečanje ni namenjeno le obujanju spominov na pretekle dogodke, ampak predvsem razumevanju njihovih dolgoročnih posledic za posameznike, njihove družine in širšo družbo.

Vojna za seboj ne pušča le porušenih mest, uničene infrastrukture in političnih sprememb. Za seboj pušča tudi nevidne in vidne brazgotine v življenjih ljudi. Med najtežje prizadetimi so civilni prebivalci - ljudje, ki niso izbrali vojne, pa so kljub temu postali njene žrtve. Mnogi med njimi so utrpeli trajne telesne poškodbe, izgubili bližnje, domove, občutek varnosti ali možnost, da bi živeli življenje, kakršnega so si predstavljali. Civilni invalidi vojn ste nosilci zgodb o bolečini, izgubi in preizkušnjah, hkrati pa tudi zgodb o izjemni moči, vztrajnosti, pogumu in sposobnosti, da kljub težkim okoliščinam ponovno najdejo smisel, dostojanstvo in upanje,« je povedala tajnica MDCIV Celje Sara Voršič, ki je

okroglo mizo vodila.

Dodala je, da življenjske zgodbe civilnih invalidov vojn opominjajo, da posledice vojn ne izginejo s podpisom mirovnih sporazumov ali koncem oboroženih spopadov. Pogosto ostanejo navzoče desetletja, v vsakdanjem življenju posameznikov, v njihovem zdravju, medosebnih odnosih, zaposlitvenih možnostih in družbeni vključenosti. Prav zato je pomembno, da o teh izkušnjah govorimo odprto, spoštljivo in odgovorno.

Okrogla miza je tako dala glas tistim, ki so bili predolgo preslišani ali katerih zgodbe pogosto ostajajo v ozadju velikih zgodovinskih pripovedi. Vsaka osebna izpoved predstavlja dragocen prispevek k razumevanju človeške razsežnosti vojne. Statistični podatki in zgodovinska dejstva nam lahko povedo veliko, vendar šele osebne zgodbe razkrijejo resnične posledice nasilja, izgube in dolgotrajnega okrevanja.

»Hkrati želimo razmisliti tudi o odgovornosti družbe. Kako ustvarjati okolje, v katerem bodo civilni invalidi vojn deležni spoštovanja, podpore in enakih možnosti? Kako ohranjati njihov spomin in izkušnje kot pomemben del naše skupne zgodovine? In kako iz njihovih zgodb črpati spoznanja, ki bodo prispevala k utrjevanju miru, medsebojnega razumevanja in spoštovanja človekovega dostojanstva?« se je vprašala voditeljica.

Razprava zato ni bila pogled le v preteklost, ampak tudi v prihodnost. *»Je priložnost za dialog med generacijami, za krepitev empatije in za razmislek o tem, kako lahko vsak od nas prispeva k družbi, ki zavrača nasilje ter ceni mir, solidarnost in človekove pravice. Iskrena hvala vsem, ki ste pripravljeni z nami deliti svojo življenjsko zgodbo, ki je za vsakega posebej edinstvena. To zahteva veliko poguma, iskrenosti in zaupanja. Hvala tudi vsem, ki ste se nam pridružili. Vaša pripravljenost poslušati je pomemben izraz spoštovanja do ljudi, katerih izkušnje nas učijo, da je mir ena največjih vrednot, ki jih kot družba lahko varujemo,«* je še dejala.

Po uvodnem nagovoru so dobili besedo člani, ki so želeli predstaviti svoje življenjske zgodbe. Tukaj so le nekatere izmed njih:

Star sem bil sedem let, ko sem se s sosedovimi otroki igral na dvorišču. Med igro sem v zemlji našel neko »reč«, manjšo kot kokošje jajce. Ker mi je bila všeč, sem jo odnesel v hišo. Odložil sem jo na pokrov soda, vzel kladivo, udarjal in štel: ena, dve, tri ... Preštel sem do enajst, ko je počilo. Ko sem se ovedel, sem ležal na snegu, bil je marec, in so me oživljali. Obraz sem imel popolnoma izmaličen. Roka pa ... samo nitke so visele z otroške roke. Ker nismo imeli avtomobila, si je sestra bosa utrla gaz do sosedu, ki je uredil prevoz do bolnišnice. Na obeh očesih sem imel še dva meseca obvezo. Ker pa je tujek v levem očesu pritiskal na vidni živec, so mi morali levo oko odstraniti, da ne bi

oslepel še na desno oko. Roko in obraz pa so čudežno pokrpali. Zaradi invalidnosti (izguba levega očesa in vseh prstov na levi roki) sem na poti do poklica in kasneje službe naletel na ogromno ovir, ki pa sem jih z močno voljo uspešno premagal.

Kot šestnajstletnik sem se udeležil čistilne akcije. Med vleko odvrženega kovinskega okenskega okvirja sem iz zemlje izruval kos železa, ki mi je takoj vzbudil zanimanje. Videti je bil kot nekakšen poseben motorček z ventilatorjem. V resnici sem našel detonator mine iz druge svetovne vojne. Odnesel sem ga domov in ga odložil na polico v garaži. Ko smo kasneje doma urejali stanovanje v mansardi, sem potreboval orodje, po katerega sem odhitel v garažo. Spomnil sem se na najdeni motorček in pomislil, da bi ga pokazal bratu in sestrinemu fantu, ki sta me čakala v mansardi. Držal sem ga v rokah, od obeh sem bil oddaljen šest metrov, ko sem ga potresel in zavrtil ventilator. Takrat pa je »urezalo«. Tisti trenutek nisem nič več videl. Na levo oko sem bil takoj slep, desno oko pa je bilo zelo poškodovano, vendar so mi ga kasneje zdravniki rešili. Do prihoda reševalcev sem bil pri zavesti, kmalu za tem pa sem zavest izgubil. Po tednu dni sem se ovedel v bolnišnici. In se je začelo ... Na levi roki sta mi ostala samo dva prsta, od desne roke ni ostalo nič od zapestja navzdol. Prepričan sem bil, da nikoli več ničesar ne bom zmogel opraviti sam, vendar so me v URI Soča naučili vsega. Tako danes ni opravila, ki ga ne bi zmogel. Vozim traktor, vlačim drva, skrbim za ovce ...

Bil sem poklicni gasilec, dodatno specializiran kot pirotehnik. Deset let sem opravljal to delo, vse do usodnega dne, ko sem na letališču Cerklje ob Krki na minskem polju kot pripadnik državne enote za razminiranje Slovenije stopil na mino. Devetinštirideset smo jih našli, ena pa je našla mene. Stopalo mi je dobessedno odtrgalo. Tako sem pri petintridesetih letih, imel sem že družino, sina in hčer, postal invalid. Najprej so mi v bolnišnici v Brežicah hoteli nogo odrezati nad kolenom, vendar se eden od zdravnikov s tem ni strinjal, zato je prišlo do vsesplošnega prepira. Tako so nas vse skupaj zabrisali čez prag. Niti drugega reševalnega vozila nam niso hoteli dati. Tisti naš stari dotrajani »rešilec« s terena ni imel niti delujoče sirene niti utripajočih luči. Precej filmsko je bilo videti, ko je voznik, vojaški policist v vnemi, da me čim hitreje

pripelje v drugo bolnišnico, izvlekel pištolo, jo odložil na armaturno ploščo in pohodil plin, odločen, da nas nihče ne bo zaustavil, sicer bo kar streljal. Več kot leto dni sem bil v bolniškem stažu. Na URI Soča so mi po več poizkusih izdelali udobno protezo. Po prihodu nazaj v službo sem bil prerazporejen na drugo delovno mesto in tam ostal do upokojitve.

Bila sem stara sedem let. Tistega usodnega dne je bila pri nas doma pomočnica, ki nam je občasno prihajala pomagat pri raznih opravilih. Ko je končala z delom, me je prosila, da jo pospremim do železniške postaje. V dogovoru z mamom sem lahko šla samo do neke dogovorjene točke, najprej pa ne. Ko sva s pomočnico torej prišli do te točke, me je pregovorila, da sem šla z njo še naprej. Nazaj proti domu sem

tekla, da ne bi mama ugotovila, da je nisem ubogala. Kar naenkrat malo pred domom zaslišim nek »strel« in padem po tleh. To je bil strel iz tako imenovane puške »dum dum«, s katero se je igral trinajstletni sosedov sin. Povedal je, da je puško oziroma več različnih pušk našel na bližnjem travniku, kjer so jih po vojni odvrgli vojaki. Začutila sem močno pekočo bolečino pod ramo na desni roki. K meni so pritekli mimoidoči, me naložili na »lojtršni voz« in odpeljali v bolnišnico. Desna roka mi je dobesedno visela stran, skupaj se je držala le s tankim slojem kože. Tako sem ostala brez roke. In začela se je dolga pot rehabilitacije. Z levo roko se naučiti pisati, jesti, oblačiti, umivati, zavezati si čevlje ...

Sara Voršič

naše vezi *iz naših društev*

MODROST, KI JO PIŠE ŽIVLJENJE

Roland Šušel- Puba, rojen leta 1929, je vojni invalid iz NOB, ki je bil od ustanovitve našega društva in do leta 2021 poverjenik za območje občine Črna na Koroškem in dolgoletni član izvršnega odbora društva.

Kot 14-letnik se je pridružil organizaciji SKOJ. Po izdajstvu njegove skupine pa ga je aretiral gestapo. Na sodišču v Celovcu so ga obsodili na smrt, ker pa je bil mladoleten, smrtne kazni niso izvršili. Po rešitvi iz zapora se je pridružil partizanom, kjer je bil ranjen. Vsa njegova družina je bila deportirana v taborišče Dachau, so se pa po vojni vsi vrnili domov.

»Po vojni sem končal Srednjo tehnično-rudarsko šolo v Ljubljani, kjer sem postal rudarski tehnik. Specializiral sem se za rudarskega merilca jamskih prostorov (jamomerstvo), kar vključuje tudi geodetsko stroko in ne zgolj klasično rudarstvo. Tudi oče je bil rudar, tako da sem ta poklic imel že v sebi. Delati sem začel v Premogovniku Zagorje, potem pa sem odšel delat v BiH, v premogovnik Mostar. Tam sem bil dve leti, a sem zaradi slabih razmer hudo zbolel. Ko sem se pozdravil in spet prišel k sebi, sem se zaposlil v Mežici, v rudniku svinca in cinka. Rudarstvo je res zahtevno delo. Ves čas moraš biti previden in skoncentriran, ker se lahko hitro zgodijo hude nesreče. Ampak meni je bilo to delo všeč. Najbolj sem užival pri merjenju, čeprav je to pustilo posledice na obeh. Saj veš, stalno gledaš v meritve in vnašaš podatke v karte. Že od otroštva me zanimajo tehnika, modernizacija in motorji. Oče je nekoč kupil

Harleyja s prikolico, ki ga imamo še danes. Sprva se je z njim vozil oče, nato jaz, zdaj pa se z njim občasno zapelje prijatelj, da ga malo »spihamo«, saj jaz zaradi vida nisem dobil več vozniškega dovoljenja. To je edini tako star vozen in registriran primerek v Evropi! Motor je popolnoma obnoven in je v naši družini od samega začetka, vse od leta 1930,« je Šušel povedal za glasilo centra starejših občanov KO-RA na Ravnah na Koroškem..

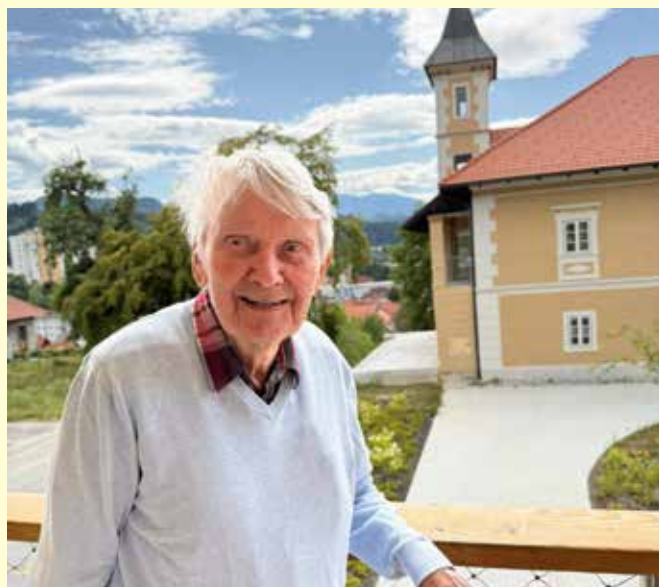

Roland dodaja, da je ponosen na to, da je v življenju dosegel cilje, ki si jih je zadal, in da je lahko nadaljeval pot, ki jo je začel njegov oče. Ponosen je tudi na svojo družino, ženo in hčerko.

Kaj bi Šušel sporočil mlajšim rodovom? »Naj ljudje živijo pošteno in spoštujejo drug drugega. Pomembno je razumeti, da nismo sami na svetu. Živimo v skupnosti, zato je prav, da se med seboj razumemo in si pomagamo. Prav tako je pomembno, da se šolajo in se z veseljem učijo, da bodo radi hodili v službo in svoje delo opravljali z veseljem, tako kot sem ga jaz.«

Bojan Černjak

**Vir: Glasilo centra starejših občanov
KO-RA na Ravnah na Koroškem**

POLETJE V DRUŠTVU CIVILNIH INVALIDOV VOJN OSREDNJE SLOVENIJE IN GORENJSKE

Kljub temu da je bilo letošnje poletje v Sloveniji najbolj vroče v zgodovini meritev, se v društvu nismo ves čas skrivali v hladu, ampak smo izvedli kar nekaj dogodkov in aktivnosti.

V toplih poletnih večerih smo si ogledali nekaj gledaliških predstav, obiskovali smo člane na domu in se podali na ekskurzijo v enega najlepših in najbolj zelenih delov Slovenije, na Notranjsko. Slišali smo zgodbe o življenju nekoč, zgodbe o gozdovih, divjih zvereh, polhih in si nekaj dobrega privoščili tudi za pod zob.

Na pot smo se odpravili na lepo avgustovsko jutro, veseli, da se spet srečamo in preživimo dan daleč od skrbi vsakodnevnega življenja. Med potjo smo pobirali člane, saj jih imamo kar nekaj ravno na poti proti cilju.

Prvi postanek je bil Grad Snežnik. Ko pomislimo na grad, si običajno predstavljamo graščake, velike dvo-

rane, viteze, služabnike in razkošno življenje. Grad Snežnik pa je še posebej zanimiv zato, ker stoji sredi čudovite narave in gozdov, ki so polni življenja. Tam so srne, divji prašiči, ptice, sove, velike zveri in polh, ki je značilen za te konce. Grad Snežnik stoji pod istoimensko goro Snežnik. Zgodovina gradu sega verjetno v 11. stoletje. Zadnja knežja družina, ki je živel v gradu, je bila družina Schönburg-Waldenburg (1853-1945). V istem obdobju, torej v drugi polovici 19. stoletja, je bil grad prenovljen. Iz tega obdobja je tudi večina pohištva in grajski park. Voden ogled notranjosti se vije skozi štiri etaže. Glede na tip sob so imeli kar zanimivo življenje. Na ogled so namreč grajska učilnica, gledališče, biljardna soba ipd. Predmeti in pohištvo so neverjetno ohranjeni. Stene krasi velika zbirka trofej, kar priča o tem, da so se v tistem času ukvarjali z lovom na divjad, na kar nas opozori že velik nagačen medved pri vhodu, ki tu stoji že več kot 100 let. Posebej zanimiva je egipčanska soba, ki je opremljena s predmeti in kosi pohištva, ki jih je knezu podaril egipčanski veljak.

Ob sprehodu skozi grajske prostore smo začutili duh preteklosti in dobili občutek, da zgodbe nekdanjih prebivalcev še vedno žive med starodavnimi zidovi. Nazadnje smo se odpravili še v klet. Priča-

kovali bi, da je to najbolj temačen del gradu, vendar nas je presenetila toplina prostorov, ki danes opravlja funkcijo galerije in kjer nas je pričakala čudovita razstava likovnikov in mozaicistov Kulturnega društva Rak Rakek, ki so pripravili razstavo Rakovski ustvarjalni utrip.

Po ogledu gradu smo se sprehodili skozi park in opazovali podobo belega gradu s pridihom pravljичnosti, ki se zrcali v izvirski vodi ribnika. Zdaj lahko res razumemo, zakaj se danes v tem čudovitem gradu odvijajo pravljичne poroke.

Polni vtisov iz grajske preteklosti smo prispeli do grajske pristave. Tam nas je čakala lokalna vodnica iz Turističnega društva Loška dolina, ki nas je popeljala v Polharski muzej. Ta je posvečen eni najbolj zanimivih živali, ki je izjemno značilna za ta del Slovenije, polhu. Polh je majhen prikupen glodavec, ki ga poznamo tudi po tem, da veliko spi. V Loški dolini je tradicija polharstva izjemno globoko zasidrana, zato so ji v prostorih pristave namenili posebno mesto in jo predstavili skozi muzejsko zbirko. Vodička nam je doživeto predstavila trofeje različnih divjih živali in tradicijo polharstva.

Po obisku Gradu Snežnik in Polharskega muzeja nas je pot popeljala proti Blokam. Tam smo se ustavili ob prelepem Bloškem jezeru, kje smo si privoščili slastno kosilo z žara. To je resnično idiličen kraj, v objemu neokrnjene narave, kamor se vedno znova izjemno radi vračamo.

Petra Kapš

TRADICIONALNI CELODNEVNI JESENSKI IZLET NA DOLENJSKO

V DVI Celje smo 10. septembra organizirali tradicionalni jesenski izlet na Dolenjsko, katerega glavni namen je bil ogled proizvodnega obrata Notol 2 v podjetju Krka v Novem mestu.

Izleta se je udeležilo 42 članov društva in njihovih svojcev. V deževnem jutru smo se začeli zbirati na avtobusnih postajah v Šmarju pri Jelšah, Šentjurju in Žalcu, nato pa smo se preko Celja z udobnim avtobusom podjetja »Verbek prevozi« odpeljali proti Dolenjski.

Jutranji začetek in prvi postanek

Na avtobusu nas je toplo pozdravil predsednik društva Stane Mele in nam podrobno predstavil program druženja. Organizator je poskrbel za jutranji zajtrk z rogljički in pijačo dobrodošlice. Pot smo nadaljevali do prvega krajšega postanka v Gostišču Pečnik v Krškem. Ob obvezni jutranji kavici smo

izmenjali prve vtise in poklepetali o dogodkih, ki so se zvrstili od našega zadnjega, 27. srečanja društev vojnih invalidov (23. maja 2026 v Celju) pa do danes.

Ogled farmacevtskega giganta Krka

Po slabi uri vožnje smo prispeli do našega glavnega cilja, tovarne zdravil Krka v Novem mestu. V upravni stavbi na Šmarješki cesti nas je sprejela prijazna sodelavka Službe za odnose z javnostmi, Ajda Vesel. Seznanila nas je s programom ogleda in hišnim redom.

Najprej smo si ogledali kratek predstavitveni film o podjetju, ki že več kot 72 let uspešno skrbi za zdravje ljudi po vsem svetu. Začetki podjetja segajo v leto 1954, ko je magister Boris Andrijanič ustanovil Farmacevtski laboratorij Krka. S stabilno rastjo prodaje, naložbami ter številnimi razvojnimi projekti je Krka postala eno od vodilnih generičnih farmacevtskih podjetij na svetu. Krka danes pod vodstvom predsednika uprave in generalnega direktorja Jožeta Colariča zaposluje več kot 13 tisoč ljudi.

Ogled smo nadaljevali v Krkinem najsodobnejšem proizvodnem obratu Notol 2 (kratica za *Novi obrat trdnih oblik Ločna 2*), kjer proizvajajo tablete, kapsule in obložene tablete. Osupnili so nas najkakovostnejši in najsodobnejši materiali ter visoko avtomatizirani proizvodni in transportni procesi, zaradi katerih smo med obiskom obrata srečali manj zaposlenih, kot smo pričakovali. V Krki smo

preživeli približno dve uri, na koncu pa smo za lep spomin na obisk tega slovenskega ponosa prejeli skupinsko fotografijo.

Vrhunska kulinarika na Trški gori

Pot nas je nato vodila do Vinske kleti Colnar na Lešnici pri Novem mestu. Po vodenem ogledu kleti, ki je bila zgrajena leta 2022, je sledila degustacija vin z izbranim prigrizkom – bombetkami iz moke grozdnih pečk in domačim sirom. Predstavili so nam svoj trajnostni pristop, saj pri pridelavi vina predelajo vse stranske produkte ter iz njih pridobivajo kakovostno olje in moko iz grozdnih pečk.

Po degustaciji smo se po krajši vožnji pripeljali do našega končnega cilja – Zidanice Colnar, ki je v osrčju čudovite Trške gore. V objemu vinogradov smo uživali v pristnem stiku z naravo in vrhunskem kosilu, ki ga je za piko na i zaokrožila sladica, topel sadni zavitek.

Polni lepih vtisov in dobre volje smo se vkrcali na avtobus in se po isti poti odpravili proti domu.

Pogled v jesen: Prihajajoče aktivnosti društva

Ob koncu izleta se je predsednik Stane Mele vsem navzočim zahvalil za številno udeležbo in z nami delil nekaj aktualnih informacij o delovanju društva do konca letošnjega leta:

Začetek oktobra: Predavanje Celjskih lekarn na temo revmatskih bolezni za člane vseh pododborov (v prostorih Občine Šentjur).

Sredina novembra: Izid nove številke društvenega glasila *Savinjske vezi*.

December: Tradicionalno novoletno srečanje za zaključek uspešnega leta.

Predsednik nam je zaželel lepe in mirne jesenske dni ter nas povabil, da se med uradnimi urami oglasimo v pisarni društva, kjer je vsakdo vedno dobrodošel.

Stanko Markovič

Zadovoljstvo srca srečo ti da.

(Slovenski pregovor)

SPOMIN NA GROZOTE LJUBELJA: NIKOLI VEČ VOJNI!

V objemu čudovitih gora naše prelepe Slovenije pod Ljubeljem je bila 13. junija v Spominskem parku nekdanjega koncentracijskega taborišča Ljubelj ob 81. letnici njegove osvoboditve spominska slovesnost.

Naša Zveza se je odzvala vabilu občine Trzič na slovesnost ob tem dogodku. Prireditelj je bila posvečena spominu na žrtve nacističnega koncentracijskega taborišča na Ljubelju in druge žrtve fašističnega in nacističnega nasilja v času druge svetovne vojne.

»Brez spomina na zgodovinske dogodke težko prepoznamo, kaj se v družbi v danem trenutku resnično dogaja,« je povedal trziški župan Peter Miklič. »Čeprav smo se iz časa pred več kot 80 leti veliko naučili, se žal spet z bojaznijo v srcu sprašujemo, ali se kaj takega lahko ponovi,« je dejal in se vprašal še, kaj se je zgodilo s svetom, z družbo, da je to ne le postalo mogoče, ampak se tudi dejansko dogaja.

»Zgodovina ni nevarna samo takrat, ko jo pozabimo, ampak tudi takrat, ko jo začnemo poenostavljati in se dejanja, ki so vredna obsodbe, skušajo umestiti v nekakšen moralni ali zgodovinski kontekst, ki se opravičuje na podlagi zgrešenih pravnih formulacij ali celo nekakšnih mitov in legend. Nato nepredstavljivo postane mogoče in žrtve postanejo spet le številke,« je še opozoril Miklič.

Ob 81. obletnici osvoboditve koncentracijskega taborišča Ljubelj so govorci na slovesnosti opozorili, da je v svetu znova vse več vojn in avtoritarnih praks. Kot je dejala direktorica Amnesty International Slovenije Nataša Posel, je človečnost danes znova na

preizkušnji. V nagovoru je opisala razmere, v katerih so med drugo svetovno vojno živeli in delali interniranci taborišča ob gradnji predora Ljubelj. Izpostavila pa je tudi izjemno solidarnost, ki so jo pokazali domačini, ki so kljub tveganju pomagali preživeti.

O neizmernem junaštvu domačinov, ki so pomagali jetnikom preživeti to strašno gorje, je pričala tudi predstavnica pobratenega mesta v Franciji, katere oče je bil interniranec taborišča in je preživel prav zaradi nesebične pomoči domačinov.

Vsi vi, ki ste oropani otroštva prav zaradi krutosti vojne in vsi mi, ki sočustvujemo z vsemi, ki jim vojne vzamejo vse, ne smemo nikoli pozabiti, da so vojne zavržne in so trpljenje nedolžnih žrtev.

Vida Doles

KOROŠKA, KJER ZGODOVINA ŠE ŽIVI

V enem dnevu smo člani društev prehodili različna poglavja Koroške: prisluhnili smo človeku, ki je bil del slovenske zgodovine, stopili v svet rudarjev, se poklonili športnim uspehom in dan sklenili tako, kot se za dobro družbo spodobi – ob glasbi, plesu in smehu.

25. avgusta smo se člani Društva vojnih invalidov Maribor odpravili na izlet po Koroški. Na Ravnah na Koroškem so se nam pridružili prijatelji iz Društva vojnih invalidov za Koroško, ki so sodelovali pri pripravi programa in skrbeli, da je dan od prve do zadnje postaje potekal prijetno in brez zapletov.

V Holmcu zgodovina ni bila le letnica

Naša prva pot je vodila v Holmec, enega ključnih krajev slovenske osamosvojitvene vojne. Tokrat dogodkov iz leta 1991 nismo spoznavali iz knjig ali muzejskih zapisov. O njih nam je pripovedoval Otokar Praper, takratni komandir mejne milice na mejnem prehodu Holmec in neposredni udeleženec bojev, v katerih je bil tudi sam hudo ranjen.

Ko o zgodovini govori človek, ki jo je sam doživel, besede dobijo drugačno težo. Njegovo pričevanje nas je vrnilo v čas odločilnih dogodkov ter spomnilo, da slovenska samostojnost ni bila samoumevna. Za njo so stali ljudje, ki so v najtežjih trenutkih pokazali pogum, odločnost in veliko osebno odgovornost.

Pod zemljo je rasla Mežiška dolina

Iz Holmca smo se odpravili proti Mežici, kjer skoraj vsak kamen pripoveduje zgodbo o rudarstvu. V rudarskem muzeju smo spoznavali razvoj pridobivanja rude, predvsem pa naporno delo ljudi, ki so desetletja vstopali v temo podzemlja. Njihovo delo ni obli-

Vodeni ogled Črne na Koroškem.

kovalo le rudnika, temveč življenje celotne Mežiške doline, njene kraje, družine in značaj prebivalcev.

Kraj, v katerem rastejo olimpijci

Naslednja postaja je bila Črna na Koroškem. Pod odličnim strokovnim vodstvom smo si ogledali olimpijsko zbirko in etnografski muzej. Črna slovi kot kraj številnih vrhunskih športnikov, zato so zgodbe o njihovih dosežkih med nami vzbudile veliko zanimanja in občudovanja. Kako lahko iz razmeroma majhnega kraja

zraste toliko športnih imen? Morda del odgovora ponujajo prav koroška trdoživost, delavnost in vztrajnost. Etnografska zbirka nas je nato popeljala še dlje v preteklost, med predmete, opravila in navade ljudi, ki so nekoč živeli v teh krajih. Športna odličnost in

V rudarskem muzeju v Mežici smo spoznavali delo in življenje generacij koroških rudarjev.

Skupinska slika udeležencev izleta.

skromni vsakdan preteklih rodov sta se povezala v zanimivo pripoved o ljudeh, ki znajo vztrajati, pa naj gre za delo ali za pot do športnega vrha.

Ko je zapela še harmonika

Po zgodovinsko in kulturno bogatemu delu izleta je prišel čas za sprostitev. V slikovitem Šentanelu nas je čakal piknik, kjer so se ob dobri hrani hitro razživali

pogovori. Ko so zaigrali veseli muzikanti, pa tudi plesišče ni dolgo ostalo prazno.

Prijateljem iz Društva vojnih invalidov za Koroško se iskreno zahvaljujemo za pomoč pri organizaciji, prijazen sprejem in gostoljubje. Poskrbeli so, da Koroške nismo le obiskali, ampak smo jo tudi doživeli.

Sanja Miljuš Herman

naše vezi naša dediščina

ŽIVETI, ŽIVETI

*Letos se spominjamo 100. obletnice Kosovelove prezgodnje smrti. Na letošnji proslavi državnega praznika priključitve Primorske matični domovini smo slišali pesem Srečka Kosovela *Ves svet je kakor, ki jo je uglasbil Patrik Greblo, izvedli pa so jo združeni otroški zbori s Tinkaro Kovač. Pesmi prej nisem poznala, zato sem jo po proslavi večkrat prebrala.**

Kosovela poznamo predvsem po temačnih in družbenokritičnih pesmih, ta pa je svetla in optimistična. Za preprostimi besedami se skrivajo globoke misli o človeku, svetu in življenju. Zanimiv je tudi stavek, ki ga je Kosovel zapisal nad pesem v *Integralih*: »Die graue Welt ist blau und grün« – *Sivi svet je moder in zelen*. S tem sporoča, da je svet lahko siv in težak, vendar ga lahko človek vidi drugače – v barvah, svetlobi in življenju.

Pesem nas spodbuja, da se ponovno povežemo z naravo in se odmaknemo od vsakodnevnega digitalnega sveta. V času duševnih stisk, izgorelosti, vojn in podnebnih sprememb je njeno sporočilo še posebej aktualno. Posameznik se lahko hitro počuti majhnega in nemočnega, vendar Kosovel poudarja, da mora sam postati vir svetlobe – *smehljajoča se luč*.

Pomembna je tudi misel o povezanosti ljudi. Starih in mladih ne bi smeli postavljati nasproti, saj v mladih živijo izkušnje prejšnjih generacij, v starejših pa še vedno prebiva mlad človek. Vsi imamo spomine, otroštvo, mladost, pričakovanja in upanje. Pesem zato poziva k medgeneracijski empatiji in solidarnosti ter poudarja, da imamo vsi kljub razlikam »en obraz« in enake temeljne potrebe po varnosti, sprejetosti in ljubezni. Vsi smo povezani in smo del večje celote, zato ni več prostora za brezbriznost.

V pesmi odmeva tudi misel, da *upanje umre zadnje*. Nov začetek lahko pride tiho – kot majhna luč, nasmeh, srečanje ali občutek, da je pred nami še nekaj lepega. Kosovelova pesem je zato zelo aktualna.

Spodbuja nas k povezanosti z naravo in drug z drugim, ruši razlike med generacijami, krepi empatijo in solidarnost ter nas opominja, da lahko tudi v sivem svetu poiščemo svetlobo.

Andreja Markovič

Ves svet je kakor (Srečko Kosovel)

**Die graue Welt
ist blau und grün.**

**Ves svet je kakor
v modrino potopljen,**

**ves svet je
moder in zelen.**

**Jaz sem smehljajoča se luč
novemu življenju.**

**Jaz ne poznam starih
in mladih,**

vse je v meni.

Stari in mladi,

vsi so v meni

z enim obrazom.

**(V sinjem lesketu
od tihe pomladi.)**

Živeti, živeti!

DOMAČA OZIMNICA ZA MOČAN IMUNSKI SISTEM

Jesen se dnevi krajšajo, sonce izgublja svojo moč, več časa preživimo v zaprtih prostorih in tako imamo več možnosti, da staknemo kakšen prehlad ali drugo obolenje.

Poleg ostalih ukrepov za preprečevanje okužb imamo velikega asa v rokavu tudi v prehranskih izbira, ki se v teh dneh znajdejo na naših krožnikih. Narava nas obdarja s pravo zakladnico vitaminov, mineralov in drugih snovi, ki podpirajo naš imunski sistem. A kaj, ko ti darovi niso trajni. Pomembno je, da jih ustrezno shranimo, da nam bodo služili še dolgo v jeseni in tudi pozimi.

Kislo zelje in kisle repa

To sta dve izbiri, ki ne smeta manjkati v nobeni ozimnici. Postopek fermentacije oziroma naravnega kisanja namreč zelju in repi doda supermoč, ki jo z uživanjem teh dveh živil prenesemo v svoj organizem. Fermentirana hrana vsebuje veliko mlečnokislinskih bakterij, ki v našem telesu delujejo kot probiotiki in podpirajo črevesje. Večina našega imunskega sistema pa izvira ravno od tam. Poleg tega kislo zelje vsebuje več vitamina C kot marsikateri agrumi. Imunski sistem torej z uživanjem teh dveh dobrot podpremo po dveh različnih poteh.

Kislo zelje in kisle repo uživajmo tako presno – v solati, ki ji dodamo malce česna in bučnega olja – kot tudi v različnih jedeh na žlico. Pazimo le, da ju ne dosoljujemo, saj sol vsebujeta že zaradi postopka konzerviranja.

Jagodičevje oz. gozdni sadeži (borovnice, robide, maline, brusnice ...)

Gre za plodove, ki predstavljajo bogat vir antioksidantov, ti pa naš organizem podpirajo predvsem kot zaščita pri vnetnih procesih. Največ koristnih snovi bodo ohranili, če jih zamrznemo. Sadeže očistimo in osušimo ter jih v eni plasti razporedimo na pladenj. Ko zamrznejo, jih preložimo v vrečke ali posodice. Na tak način se ne bodo sprijeli v kepo.

Jagodičevje nato lahko uporabimo kot dodatek h kosmičem ali kaši, za pripravo domačega sadnega jogurta, kefirja ali kislega mleka, v smutiju, pa tudi v toplem čaju ali kot preliv pri kakšni slaščici.

Iz sadja lahko pripravimo tudi sokove, marmelade,

kompot ali cmoke, ki sicer predstavljajo dobro izbiro za ozimnico, a ohranijo manj koristnih snovi kot z zamrzovanjem. V tem primeru svojo ozimnico čim manj sladkajmo. Dodajmo raje med, cimet ali klinčke. Gre za sestavine, ki že same po sebi podpirajo imunski sistem, za razliko od belega sladkorja, ki njegovo delovanje slabi.

Stročnice

Fižol, grah in leča so odlični viri rastlinskih beljakovin in prehranskih vlaknin. Našemu organizmu prinašajo dolgotrajen občutek sitosti, pomagajo urejati prebavo in stabilizirajo krvni sladkor. Fižol lahko le oluščimo, dobro posušimo ter shranimo v kozarcu, ki mu dodamo lovorjev list, da bo odganjal žuželke. Grah pa raje na hitro blanširamo, osušimo ter zamrznemo.

Fižol uporabimo za jedi na žlico ali pa ga skuhanega dodamo solatam, grah pa je odličen za juhe ter kot dodatek rižotam ali omakam.

Oreški

Orehi, lešniki in drugi oreški predstavljajo izvrsten vir zdravih maščobnih kislin (omega-3), ki poleg podpore imunskemu sistemu varujejo tudi delovanje srca, ožilja ter možganov. Pri oreških je najpomembneje, da čez zimo ne postanejo žarki ali da nam ne splesnijo. Zato jih po nabiranju dobro posušimo ter nato shranimo v tesno zaprtih temnih posodah na hladnem mestu. Najbolje je, da jih pustimo kar se da cele in jih sekljamo oziroma drobimo šele tik pred uporabo. Če imamo na voljo dovolj prostora v zamrzovalni skrinji, pa lahko oreške čez zimo tudi zamrznemo.

Vsak dan jih pojemo za eno pest oreškov. Lahko jih uživamo med obroki kot prigrizek ali pa jih dodamo kosmičem, kašam in sladicam (zavitku, potici).

Poleg vsega naštetega seveda ne smemo pozabiti niti na zelenjavo in ostale darove narave, ki poleg omejenih izbir sestavljajo naše zdrave jesenske krožnike. Pa dober tek!

Katja Simić, Dietetik priporočila

NASVETI IN PRIPOROČILA ZA PRAVILNO SEDENJE MED POTOVANJEM ALI DOMA

Udobje pri dolgotrajnem pa tudi kratkotrajnem sedenju med vožnjo je povezano z našo telesno držo. Ta namreč lahko povzroči potisk trebuha naprej, napetosti in bolečine v križu, lahko nastane občutek težkih nog, morda po daljši vožnji težje vstanemo ...

Osnovna pravila za pravilno sedenje temeljijo na **ergonomiji telesa**. Kakšne so torej smernice pravilnega sedenja?

- **Sedite** lahko, kakorkoli želite. Vendar večkrat razmislite o svojem pravilnem sedečem položaju in ga popravite, če mislite, da je to potrebno.
- Usedite se do konca v **globino sedišča** tako, da ima hrbet oporo v naslonjalu sedeža. Ob tem naj bo trup zravnán: uho, rama, kolk naj bodo v ravni liniji, trup pod pravim kotom glede na kolk, kolena so pod kotom 90 stopinj, stopala plosko položite na tla ali jih položite na naslonjalo za stopala pod sprednjim sedežem avtobusa. Pri tem naj bodo kolena in stopala v širini kolka, roke pa sproščeno položite na stegna.
- **Zakaj ledvena podpora?** Ko sedite v globini sedišča, je medenica pravilno podprta, drži hrbtenice pa je naravna in popolnoma sproščena. Med sedenjem ohranjanje ledveno krivino v naravni velikosti. **Test:** Dlan položite med ledveni del hrbtenice in naslonjalo sedeža. Ta razdalja omogoča pravilno ledveno krivino, kar zmanjša pritisk na medvretenčne ploščice. Tako medenica ni zvita preveč nazaj ali naprej.
- **Telesno težo** enakomerno porazdelite na obe polovici zadnjice.
- **Vrat** je v nevtralnem položaju, pogled je usmerjen naravnost. **Test:** položite pest med brado in prsnico, drugo pest pa na vratni del hrbtenice in se naslonite nazaj na naslonjalo sedeža. Ta razdalja omogoča pravilno vratno krivino. Pri daljšem potovanju si lahko pomagata z ustreznimi blazinami za vrat.

Ključno je, da je sedenje **dinamično**. Pogosto menjavajte položaj telesa: premikajte vrat, ramena, roke, noge, zasukajte trup ob stabilnem položaju medenice (npr. ob klepetu s sopotnikom) kar spodbuja

prekrvavitev in preprečuje napetost mišic.

Daljše sedenje (osebni avtomobil, sedežna garnitura med gledanjem televizije, kuhinjski stol ...)

- Za pravilno sedenje si naravnajte ustrezno višino sedeža, spreminjajte naklon naslonjala, če je to mogoče.
- Če stopala ne dosežejo tal, uporabite **oporo za stopala**.
- Ne sedite na robu stolu z iztegnjenimi koleno in na stolu brez opore za hrbet.
- Ne sedite s prekrižanimi nogami, saj v tem primeru prihaja do nepravilnih položajev vretenc, močne napetosti mišic v spodnjem delu hrbtenice, motenje krvnega obtoka ... lahko pa za krajši čas položite desno peto na levo koleno in obratno.
- Imejte aktivne odmore. Vsakih 30 do 45 minut vstanite, se pretegnite ali se sprehodite.

Zdravo sedenje ni le stvar pravil, je navada, ki jo postopoma razvijemo. Telo nam bo hvaležno, mi pa bomo bolj sproščeni, z več energije in lažje bomo vstali po daljšem ali krajšem sedenju.

Za postopno pridobivanje telesne kondicije priporočam nekaj vaj! Pred začetkom vaj se dobro ogrejte. Tako telo pripravite na večji telesni napor, zmanjšate mišično napetost in s tem možnost poškodb. Svetujem 10-minutno hitrejšo ali nordijsko hojo, korakanje v ritmu glasbe, kolesarjenje ...

Osnovna prva vaja je vaja za stabilizacijo hrbtenice in povečanje moči globokih trebušnih in obhrbteničnih mišic. Dobra kondicija teh mišic zagotavlja kontrolo ledvenega predela ob različnih aktivnostih.

• Osnovna vaja

Začetni položaj (ZP): Sproščeno sedite, ležite na hrbtu ali na boku.

Akcija (A): Ob vdihu potisnete trebuh navzven in ga ob izdihu povlecite navznoter. Zadržite dih,

nežno povlecite popek in rebra proti hrbtenici. Ob enakomernem trebušnem dihanju zadržujte stisk do 10 sekund ter vzdržujte naravno ledveno krivino. Počasi se sprostite.

- **Leže na hrbtu**

ZP: kolena so skrčena, stopala in glava na podlagi, roke so ob telesu.

A: osnovna vaja + skrčeno desno koleno dvignite proti trebuhu, stopalo dvignite do pravega kota. Položaj zadržite 10 sekund, nato se vrnite v začetni položaj.

Vajo ponovite še z drugo nogo.

- **Leže na trebuhu**

ZP: ležite na trebuhu, skrčite komolce in dlani položite pod čelo, kolena so iztegnjena.

A: osnovna vaja + s prsti se uprete ob podlago, dvignite kolena, stisnite zadnjico. Medenica je ves čas na podlagi.

- **Stoje ob steni - sklece:**

ZP: Postavite se ob prosto steno z izbočenim hrbtom in iztegnjenimi rokami. Pogled je usmerjen v steno.

A: osnovna vaja + pokrčite in dvignite komolce, nagnite se naprej, lopatice približajte hrbtenici ter vzravajte hrbet. Stopala so med vajo plosko na podlagi.

Raztezanje brez opore: ob pravilni, ravni stoji postopoma vse bolj iztegujte roke in ramena nazaj do prijetne točke raztezanja.

- **Stoje ob steni:**

ZP: stojite v koraku pred steno, dlani položite v višini ramen na steno.

A: Stisnite trebušne mišice, potisnite medenico in trup proti steni. Peta zadnje noge ostane ves čas na podlagi. Položaj zadržite nekaj sekund in enakomerno dihaite. Vajo ponovite tudi z drugo nogo.

- **Stoje ob okenski polici:**

ZP: Stojite na ravni podlagi, kasneje na ravnotežni blazini. Stopala so vzporedno v širini kolkov. Držite se za okensko polico.

A: Napnite globoke trebušne mišice in vzdržujte naravno krivino v ledvenem in vratnem delu hrbtenice. Stopite na prste. Položaj zadržite nekaj časa in se vrnite v začetni položaj. Nato dvignite prste na nogi, stopite na pete za nekaj časa in se vrnite v začetni položaj.

Vsako vajo ponovite 3-krat, 5-krat ali 8-krat. Med vsako vajo počivajte 5 sekund.

Priporočam, da izvedete 2 do 3 serije vaj na dan.

Helena Vinšek
Literatura: osebni arhiv

NARAVNA MOČ ZELIŠČ V JESENSKO – ZIMSKEM ČASU

Ko se jutra ohladijo, dnevi postanejo krajši in iz omar ponovno vzamemo tople jopice, se v naše domove skoraj neopazno vrne tudi čajnik.

Skodelica dišečega zeliščnega čaja nas pogreje, poskrbi za dodaten vnos tekočine, pravilno izbrane rastline pa so lahko dobrodošla podpora v času, ko so prehladna obolenja pogostejša.

Zeliščne čaje so dobro poznale že naše babice. Lipa, bezeg, materina dušica, šipek, slez in trpotec so bili nekoč skoraj obvezni del domače zeliščne lekarne. In čeprav imamo danes na voljo nešteto sodobnih pripravkov, dobre čajne mešanice ostajajo eden najpreprostejših načinov uporabe zdravih rastlin, s katerimi si lahko olajšamo

marsikatero zimsko tegobo.

Kaj naj bo v jesensko-zimski skodelici?

Šipek je zagotovo ena prvih rastlin, na katere pomislimo jeseni. Njegov prijetno kiselkast okus se lepo povezuje z drugimi rastlinami, zato je odlična osnova številnih čajnih mešanic.

Bezeg in lipa sta stara znanca hladnejših mesecev. Topel bezgov ali lipov čaj je marsikomu ostal v spominu že iz otroštva, ko so nam ga pripravljale naše mame in babice.

Materina dušica oziroma timijan ima nekoliko izrazitejši okus, vendar je prav zato zanimiva v mešanicah. Evropska agencija za zdravila (EMA) njeno tradicionalno uporabo povezuje s produktivnim kašljem ob prehladu. Dobro jo lahko kombiniramo z bezgom, lipo ali slezom.

Slez je zanimiv predvsem zaradi rastlinskih sluzi. Tradicionalno se uporablja pri draženju ustne sluznice in žrela ter pri suhem kašlju. Pri pripravi sleza je najbolje, da korenino prelijemo s hladno vodo, pustimo stati eno do dve uri in napitek nato po želji le nekoliko pogrejemo. Tudi ozkolistni trpotec je ena tradicionalnih rastlin, ki jih pogosto najdemo v čajnih mešanicah za dihala.

Nasvet za pripravo čajne mešanice za hladne dni:

- 2 dela šipka
- 1 del bezgovega cveta
- 1 del lipe
- 1 del materine dušice

Žlico mešanice prelijemo s približno 250 ml vroče vode, pokrijemo in pustimo stati približno 10 minut. Nato precedimo.

Zakaj čaj pokrijemo?

Predvsem pri aromatičnih rastlinah, kot je materina dušica, želimo v skodelici ohraniti čim več hlapnih sestavin, ki bi sicer z vodno paro hitreje izhlapele. Zato čaj vedno pokrijemo, da te zdravilne snovi iz rastline ostanejo v čajnem napitku. Ko se čaj nekoliko ohladi, mu lahko po želji dodamo žličko medu in/ali limono.

Ameriški slamnik - jesenska klasika, ki pa jo uporabljajmo premišljeno

Med rastlinami, ki jih najpogosteje povezujemo z obdobjem prehladov, je tudi ameriški slamnik (*Echinacea purpurea*).

Pri njem je dobro vedeti nekaj, kar pogosto spregledamo: ni vsak pripravek iz ameriškega slamnika enak. Razlikujejo se glede na vrsto rastline, uporabljeni del rastline in način izdelave pripravka. Evropska agencija za zdravila pri določenih pripravkih iz svežih nadzemnih delov ameriškega slamnika navaja

kratkotrajno uporabo za preprečevanje in zdravljenje navadnega prehlada. Smiselna je predvsem pravočasna in kratkotrajna uporaba, ne pa uživanje skozi vso zimo. Pri osebah z avtoimunskimi boleznimi, imunsko pomanjkljivostjo ali zdravljenjem, ki vpliva na imunski sistem, ameriški slamnik ni primeren brez predhodnega posveta z zdravnikom ali farmaceutom.

Čar zelišč je tudi v tem, da lahko čaj prilagodimo trenutnim potrebam.

Za prijetno vsakodnevno jesensko skodelico lahko izberemo šipek, bezeg in lipo. Ko želimo podporo dihalom, posežemo po materini dušici in trpotcu. Pri suhem, razdraženem grlu je zanimiva izbira slez. Za večerni čas pa lahko pripravimo nežnejšo kombinacijo melise, kamilice in lipe.

In še nekaj: dobra čajna mešanica ne potrebuje desetih ali petnajstih različnih rastlin. Pogosto je bolje izbrati tri ali štiri, ki se med seboj smiselno dopolnjujejo.

Naj čaj ponovno postane ritual

Morda smo v času kapsul, tablet in pripravkov nekoliko pozabili na najpreprostejše stvari. Na čajnik na štedilniku. Vonj materine dušice. Žlico medu. In deset minut, ko se usedemo ter v miru spijemo skodelico čaja.

Zeliščni čaj ni čudežno zdravilo in ne more nadomestiti raznolike prehrane, gibanja, kakovostnega spanca ali zdravljenja, kadar ga potrebujemo. Je pa lahko čudovit vsakodnevni ritual in način, kako znanje o zdravilnih rastlinah, ki se prenaša že skozi številne generacije, ohranimo tudi danes.

Andreja Kolarič
certificirana aromaterapevtka/farm.teh.

Vir: European Medicines Agency (EMA), Committee on Herbal Medicinal Products (HMPC): evropske monografije zdravilnih rastlin Echinacea purpurea, Thymus vulgaris/Thymus zygis, Althaea officinalis, Plantago lanceolata in Sambucus nigra.

ŠPORTNE IGRE CIVILNIH INVALIDOV VOJN

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije je 14. septembra organizirala že 31. športne igre v hoji in 19. športne igre v metanju pikada. Igre je izvedlo Društvo civilnih invalidov vojn osrednje Slovenije in Gorenjske.

Igre so odprli predsednica društva Angelca Zadnikar, podpredsednik društva Marko Brežan, predsednik ZDCIVS Leon Pilinger in predsednik komisije za šport in šah Franc Ožir, ki je udeležence seznanil s potekom in pravili iger.

Hoja je potekala ob Podpeškem jezeru v dolžini približno dva kilometra in pol. Bila je rekreativnega značaja, brez tekmovalnega pridiha, predvsem z namenom druženja in prijetnega preživljanja časa. Da je hoja potekala varno in organizirano, je poskrbel podpredsednik DCIV – OSG Marko Brežan.

Udeleženci, ki se zaradi zdravstvenega stanja oziroma invalidnosti niso mogli udeležiti hoje, so na prostoru za piknik v Podpeči čas do prihoda pohodnikov izkoristili za tekmovanje v pikadu. Člani, ki so se prijavili za tekmovanje v pikadu in so se hkrati udeležili tudi pohoda, pa so se v tekmovanju v pikadu pomerili po prihodu na cilj.

Udeležba na igrah je bila velika. Zbralo se je več kot petdeset članov s spremljevalci. Tekmovanje v pikadu je potekalo v posamični konkurenci, ločeno za ženske in moške in v ekipni konkurenci, kjer so bile ekipe mešane.

Rezultati tekmovanja v pikadu:

Ženske – posamično:

1. mesto: Marija Vodovnik, MDCIV Celje
2. mesto: Marija Koren, DCIV Primorske
3. mesto: Anica Gričar, DCIV OSG

Moški – posamično:

1. mesto: Mirjan Bubnič, DCIV Primorske
2. mesto: Toni Pirc, DCIV BKP Novo mesto
3. mesto: Leon Pilinger, MDCIV Celje

Ekipno:

1. mesto: Dolenjska: Pirc, Jordan in Erlah
2. mesto: Primorska: Bubnič, Žiberna in Čuš
3. mesto: Celje: Vodovnik, Pilinger in Ožir

Po igrah je sledilo kosilo in prijetno druženje. Ob koncu srečanja smo podelili priznanja, medalje in pokale najboljšim tekmovalcem in ekipam.

Ob tej priložnosti se želim zahvaliti članom iz vseh štirih društev za udeležbo, spremljevalcem za pomoč in spremstvo članov, ki ga zaradi stopnje invalidnosti potrebujejo, ter vsem, ki so kakor koli pomagali pri izvedbi iger, še posebej Petri Kapš.

Vsem tekmovalcem iskreno čestitam za dosežene re-

zultate, prav posebej pa gospodu Mirjanu Bubniču, ki je dosegel rezultat, kakršnega v zgodovini pikada pri ZDCIVS ne pomnimo. Njegov dosežek je vsekakor vreden posebne pohvale.

Ker že stopamo v jesen, se počasi zaključujejo tudi športne igre pri ZDCIVS, ki so bile načrtovane za letošnje leto. Pred nami je samo še šahovski turnir, ki

bo potekal v prvi polovici novembra v Hotelu Delfin v Izoli. Izvajalec srečanja šahistov bo MDCIV Celje. V upanju na dobro udeležbo pozivam društva, da tekmovalce prijavijo do začetka oktobra, predvsem zaradi pravočasne rezervacije sob v hotelu.

Lep športni pozdrav,

Franc Ožir

TEKMOVANJE V STRELJANJU Z ZRAČNO PUŠKO

V začetku junija smo v DVI Zasavje v počastitev spomina na Kamniško-zasavski odred organizirali 13. tekmovanje z zračno puško za vsa društva vojnih invalidov Slovenije.

Povabilu se je odzvalo osem društev vojnih invalidov (DVI Celje, DVI Dolenjske, Posavja in Bele Krajine, DVI za Koroško, DVI Ljubljana, DVI Maribor, DVI Severne Primorske, DVI Slovenska Istra Koper in DVI Zasavje). Tekmovanje se je začelo ob 10. uri in končalo ob 13. uri. Po tekmovanju smo se družili v pozne popoldanske ure.

Urška Holešek

Rezultati:

Streljanje - posamično SH1:

Oto Pok	DVI za Koroško	166 krogov
Dušan Nahtigal	DVI DPBK	164 krogov
Bojan Pušnik	DVI Celje	157 krogov

Streljanje - posamično SH2:

Marko Saksida	DVI SP NG	172 krogov
Alojz Sever	DVI SP NG	164 krogov

Streljanje - posamično člani:

Darko Šajhar	DVI za Koroško	177 krogov
Mirko Bele	DVI DPBK	165 krogov
Renato Srebrenič	DVI SP NG	160 krogov

Streljanje - ekipno:

DVI SP NG	496 krogov
DVI DPBK	481 krogov
DVI za Koroško	469 krogov
DVI Celje	450 krogov
DVI Zasavje 1	442 krogov
DVI Maribor	324 krogov
DVI Zasavje 2	315 krogov
DVI Ljubljana	318 krogov
DVI SI Koper	204 krogov

Kjer sreča prekrije vse naše poti,
Ljubezen v življenju naj vedno živi,
To največji je dar, za vse ljudi.
Zato spoštovati morali bi se vsi,
Da živeli bi v miru, za prihodnje dni.

Mir in ljubezen so najlepše stvari,
Da spoštovali med seboj bi se vse dni,
Dokler človek na tem svetu še živi.

Ivanka Peršič

PRVENSTVO ZDVIS V PETANKI

Na tekmovališču Društva Zarja v Ljubljani je bilo 12. septembra 2026 prvenstvo ZDVIS v petanki, ki ga je izvedlo Društvo vojnih invalidov Zasavje.

Tekmovanje je združilo športno tekmovalnost, dobro voljo in prijetno druženje članov društev. Vsi

udeleženci so pokazali veliko zavzetosti, borbenosti in športnega duha.

V kategoriji vojnih invalidov je prvo mesto osvojila ekipa **DVI Zasavje 1**, drugo mesto je pripadlo ekipi **DVI Ljubljana 2**, tretje pa ekipi **DVI Dolenjske 1**. Med drugimi člani je bila najuspešnejša ekipa **DVI Notranjske**, drugo mesto je osvojil **DVI Maribor**, tretje mesto pa **DVI Ljubljana 2**.

Vsem tekmovalcem iskreno čestitamo za dosežene rezultate. Prvenstvo je bilo še ena lepa priložnost za športno druženje, krepitev prijateljskih vezi in ohranjanje tradicije petanke med člani ZDVIS.

Andreja Markovič

PRVENSTVO ZDVIS V ŠAHU

Društvo vojnih invalidov Ljubljana je 27. junija organiziralo prvenstvo ZDVIS v šahu v posamični konkurenci. Tekmovanja so se udeležili šahisti iz sedmih društev vojnih invalidov, ki so se pomerili za naslov najboljšega. Za nemoten potek tekmovanja skrbel sodnik Marjan Butala.

Najboljši je bil **Franc Kirbiš iz DVI Ptuj**, ki je osvojil naslov prvaka ZDVIS. Srebrno medaljo je osvojil **Milan Golja iz DVI Ljubljana**, bron pa je pripadel **Borisu Grzinu iz DVI za Koroško**.

Vsem tekmovalcem čestitamo za dosežene rezultate, organizatorju pa za uspešno izvedbo tekmovanja.

Andreja Markovič

DRŽAVNO PRVENSTVO V RIBOLOVU

Na tekmovalni trasi Škalskega jezera pri Velenju so se slovenski invalidi 4. julija pomerili na državnem prvenstvu Zveze za šport invalidov Slovenije – SPK v lovu rib s plovcem. Zvezo sta v stoječi kategoriji zastopala vojaška mirnodobna invalida Janko Plahuta iz DVI Celje in Stanislav Korbar iz DVI Zasavje. V sektorju A je bil Plahuta četrti. Korbar je zmagal v sektorju C in v skupni uvrstitvi dosegel tretje mesto. Čestitamo!

Andreja Markovič

naše vezi obvestila

INFORMACIJA ZA CIVILNE INVALIDE VOJN O MOŽNOSTIH POMOČI IN SOFINANCIRANJIH

Zveza društev civilnih invalidov vojn Slovenije že leta omogoča civilnim invalidom vojn različne oblike pomoči in sofinanciranj, katerih namen je lajšanje socialnih in zdravstvenih stisk ter izboljšanje kakovosti njihovega življenja. Do konca leta 2026 je na voljo še kar nekaj sredstev.

Civilni invalidi vojn lahko preko svojih **matičnih društev** na zvezo naslovijo vloge za:

- **posebne socialne pomoči**, kadar se znajdejo v socialni ali materialni stiski;
- **sofinanciranje oziroma pomoč pri nabavi tehničnih pripomočkov**, ki jih potrebujejo zaradi svojih potreb oziroma invalidnosti;
- **pomoč pri stroških zdravil**, in sicer za:
- zdravila, za katera je potrebno doplačilo oziroma se izdajajo na beli recept,
- zdravila, ki lajšajo simptome bolezni in so samoplačniška;
- **sofinanciranje prehranskih dopolnil**, katerih namen je dopolnjevati običajno prehrano.

Prehranska dopolnila so koncentrirani viri posameznih ali kombiniranih hranil oziroma drugih snovi s hranilnim ali fiziološkim učinkom. V prometu so lahko v obliki kapsul, pastil, tablet in drugih podobnih oblik, v vrečkah s praškom, ampulah s tekočino, kapalnih stekleničkah ter drugih podobnih oblikah, namenjenih uživanju v odmerjenih majhnih količinah, kot določa **Pravilnik o prehranskih dopolnilih** (Uradni list RS, št. 66/13).

Vloge in pogoji za uveljavljanje pomoči

Za uveljavljanje posamezne vrste pomoči oziroma sofinanciranja so določeni **cenzusi in drugi pogoji**, ki jih je treba izpolnjevati. Višina cenzusa oziroma drugi pogoji so navedeni na **posameznem obrazcu za uveljavljanje pomoči ali sofinanciranja**.

Civilnim invalidom vojn zato pred vložitvijo vloge priporočamo, da se seznani s pogoji, navedenimi na ustreznem obrazcu, in vlogi priložijo zahtevana dokazila.

Vse potrebne obrazce lahko civilni invalidi vojn pridobijo v svojih matičnih društvih, dostopni pa so tudi na spletni strani Zveze društev civilnih invalidov vojn Slovenije: www.zdcivs.si.

Vloge oddajte v **matičnem društvu**, ki jih bo po pregledu in morebitni dopolnitvi posredovalo Zvezi društev civilnih invalidov vojn Slovenije v nadaljnjo obravnavo.

Civilne invalide vojn vabimo, da se v primeru potrebe po pomoči oziroma sofinanciranju obrnejo na svoje matično društvo, kjer bodo prejeli tudi dodatne informacije in pomoč pri izpolnjevanju vloge.

Zveza društev CIV Slovenije
Andreja Rožič, sekretarka

NAGRADNA KRIŽANKA

AVTOR: MATJAŽ HLADNIK	DRDRA, ROPOTAČA	OLUPEK	OHOLOST, DOMIŠLJA- VOST	ANA DOLINAR	VRATA V PLOTU	DUET	IZGUBLJANJE VLAGE ALI VODE PRI USKLADIŠČENIH ŽIVILIH	MEJNI PREHOD OB SOTLI PRI POD- ČETRTRKU	PESNIK GRAFE- NAUER	DAMJAN KOZOLE	IRSKA REPUBLI- KANSKA ARMADA	ATLETINJA ČEPLAK	ČEŠKI SKLADA- TELJ DVOŘÁK
PORTU- GALSKI NOGOME- TAŠ (CRI- STIANO)						3		AZIJSKA DRŽAVA (NEW DELHI)					
WOLFGANG ... MOZART								MILIJONI- NA METRA MESTO V ITALIJI, CIVIDALE					
NAŠA STRUPENA KAČA				NAŠ IGRALEC (JURIJ) GOSTIL- NICAR				5		NIZEK Ž. GLAS PREDNJA STRAN KOVANCA			
DEKLE, LJUBICA				6		HRVAŠKI PISATELJ (AUGUST) MESTO V ITALIJI					ADAM OPEL VELIKAN, KOLOS		
DOMNEVNI HIMALAJSKI SNEŽNI ČLOVEK					PLIŠASTA IGRAČA IZUMRLA PTICA Z MAVRICIJA				AMERIŠKA SMUČARKA (LINDSEY) KRMILLO VOZILA				
AKORDNI USTROJ SKLADBE								IT. SKLA- DATELJ (GIUSEPPE) VELIČINA			8		
POMOČ: ČEDAD DODO OSUŠEK WEISZ	ANGLEŠKI ROCK PEVEC (ROD)	KOS POHIŠTVA OB MIZI IZDELOVA- LEC ROLET				DVORJANIK IZLOČITEV DELOVNIH SREDSTEV IZ RABE							
RIBJA KOŠČICA				PRINCIP DAOIZMA PLIN				PESNICA BUDAU ŽIVALSKI PODOČNIK				STANJE BREZ HRUPA IN ROPOTA, MIR	KAR NE USTREZA OBIČAJU
TATUM O'NEAL		2	DOLG BENEŠKI ČOLN PRINCESA LADY DI							14. GRŠKA ČRKA EKSOTIČNA ŽIVAL ALI RASTLINA			
PEVKA VILER					MESTO NAD TRSTOM KOVINSKI ZVOK						PIA ZEMLIČ IGRALEC ŠERBED- ŽIJA	1	
ANGLEŠKA FILMSKA IGRALKA (RACHEL)						PALEC, COLA PISANA TROPSCA PAPIGA			MODEL ZA OBLIKO OBLEKE ALI OBUTVE				
OČE				ŠAHIST PIRC GRACE JONES			7		JAPONSKA ALKOHOL- NA PIJAČA TEREZA KESOVIVA				
FORDOV PICKUP							BIVALNO VOZILO, KAMPER						9
VRSTA FRIZURE, ONDULA- CIJA					4		KAKTUS						

Nagradno geslo:

1	2	3	4	5	6	4	5	7	1	8	5	9	5	9	6	5
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Rešitev križanke pošljite na: **ZDCIV Slovenije, Dunajska 129, 1000 Ljubljana.**

Med prispelimi pravilnimi rešitvami bomo izžrebali tri nagrajence.

Nagrajenci iz prejšnje številke:

1. Jana Bolčič, Koper

2. Marija Volčanšek, Stari Grad

3. Marinka Može, Srebrniče